

แนะนำให้รู้จักซิกมุนด์ ฟรอยด์

ซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ผู้ได้รับบอโลกน์ให้แสดงบทบาทที่สำคัญเกี่ยวกับเซอร์ลือก ไฮล์มส์ ในเรื่องนี้เป็นบุคคลที่มีชีวิตจริงอยู่ในระหว่าง ค.ศ. ๑๘๕๖ - ๑๙๓๙ ผู้ได้สมัญญานามว่า “ผู้ก่อตั้งจิตวิทยาจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis)” และเจ้าของวาทะท้อความตื่นเต้นเกรียวกราวไปทั่วโลกในสมัยหนึ่ง เปรียบจิตใจดังภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg) ในมหาสมุทรซึ่งโผล่ให้เห็นเพียงส่วนน้อยนิดเดียว แต่ส่วนใหญ่จมที่มนั้นจมอยู่เบื้องใต้

อาศัยความเปรียบดังกล่าวนี้ ฟรอยด์แบ่งจิตใจเป็นสามระดับ เรียกว่า Unconscious, Subconscious และ Conscious แปลเป็นคำไทยง่ายๆว่า จิตไร้สำนึก, จิตใต้สำนึก และจิตสำนึก ตามลำดับ เทียบตามอาการที่อาจเข้าใจกันเป็นสามัญว่าจิตหลับ, จิตหลับๆตื่นๆ (ภวังคจิต) และจิตตื่น แต่ตามอรรถาธิบายของฟรอยด์กลับแสดงความจริงเป็นตรงกันข้าม คือในยามหลับนั้น จิตไร้สำนึกและจิตใต้สำนึกคงทำงานตามสภาพของมันเป็นปกติ เพียงจิตสำนึกเท่านั้นที่หลับ

ซิกมุนด์ ฟรอยด์ ถือว่าจิตในระดับต่ำสุดคือจิตไร้สำนึก เป็นส่วนของจิตที่มีความสำคัญที่สุดในระบบจิตวิเคราะห์ ซึ่งมุ่งเพื่อเข้าใจ บำบัด และป้องกันความผิดปกติของประสาท โดยพยายามสืบถึงรากเหง้าต้นตอความประพฤติของคนที่นอนเนื่อง และขัดแย้งกันอยู่ภายในส่วนลึกของจิตใจ อันได้แก่จิตไร้สำนึกนั่นเอง ส่วนจิตใต้สำนึกซึ่งอยู่ในระหว่างจิตไร้สำนึกกับจิตสำนึกชั้นบนสุด อยู่ในฐานะเสมือนลือในระหว่างจิตทั้งสองระดับ โดยรับและสะกดความจำไว้จากประสบการณ์ของจิตสำนึก และอาจถ่ายทอดให้ปรากฏแก่จิตสำนึกในวาระที่พึงถ่ายทอดในลักษณะของเครื่องหมายหรือนิมิต ดังเช่นที่ปรากฏในความฝันเป็นอาทิ

ฟรอยด์มีความเห็นว่า ความประพฤติของคนเรานั้นมีเซ็กซ์ (Sex) หรือกามารมณ์เป็นเหตุปัจจัยสำคัญ เพราะฉะนั้นในการแก้ไขความประพฤติและอารมณ์ขัดแย้งตามหลักจิตวิเคราะห์จึงจำเป็นจะต้องสืบสาวอารมณ์ทางเซ็กซ์ของแต่ละคนให้ถึงต้นตอว่าได้เกิดความขัดแย้งหรือความผิดปกติของอารมณ์ขึ้นด้วยสาเหตุอันใด แล้วดำเนินการบำบัดแก้ไขไปตามสาเหตุนั้น คำว่าเซ็กซ์ที่ฟรอยด์ใช้นั้น หาได้หมายถึงเรื่องเมถุนสังโยคดังที่คนส่วนมากเข้าใจเท่านั้นไม่ หากมีความหมายรวมไปถึงอารมณ์สืบเนื่องอย่างอื่น ๆ ด้วย มีความรัก ความผูกพัน และความมุ่งมั่นที่จะดำรงชีพเป็นอาทิ อันนี้จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด ดังจะกล่าวต่อไปข้างหน้า

ซิกมุนด์ ฟรอยด์ ถือกำเนิดในตระกูลยิวชั้นกลางของออสเตรีย ตระกูลหนึ่งใน ค.ศ. ๑๘๕๖ ในสมัยที่ออสเตรียกับฮังการียังเป็นทองแผ่นเดียวกัน ครอบครัวฟรอยด์ได้ย้ายเข้ามาตั้งภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเวียนนาตั้งแต่ซิกมุนด์ยังเด็ก และได้ส่งเข้าศึกษามหาวิทยาลัยเวียนนาจนสำเร็จวิชาแพทยในปี ๑๘๘๑ ต่อมาซิกมุนด์ได้รับทุนเดินทางไปศึกษาต่อในฝรั่งเศส ในสาขาวิชาโรคประสาท และได้เป็นศิษย์ของหมอฌอง ชาร์โกต์ (Jean Charcot) ผู้นำเอาการสะกดจิตมาใช้ประยุกต์ในการบำบัดโรคประสาทหวีบริตหรือฮิสที่เรียอย่างน่าทึ่ง ฟรอยด์ปฏิบัติงานคลินิกในปารีสและเบอร์ลินจนถึงปี ๑๘๘๖ จึงกลับคืนกรุงเวียนนาเพื่อนำเอาความรู้ที่ได้มาใช้ และดำเนินการค้นคว้าวิธีบำบัดโรคประสาทให้ได้ผลยิ่งขึ้น ในตอนนี้ ฟรอยด์ได้แต่งงานเป็นหลักเป็นฐานและมีบุตรสาวคนหนึ่งแล้ว

ในการศึกษาวิธีบำบัดโรคประสาทชั้นหลังนี้ ฟรอยด์ยิ่งเห็นแจ้งขึ้นทุกทีว่าเซ็กซ์เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของความผิดปกติทางประสาทและมีพลังแรงกล้า ซึ่งฟรอยด์เรียกว่า Libido มีฐานที่ตั้งอยู่ในจิตไร้สำนึก เป็นพลังที่ค่อยๆ เจริญขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก ลักษณะความเจริญของพลังเซ็กซ์ในเด็กนี้แหละมีความสำคัญยิ่ง

แก่ความเจริญทางจิตใจขั้นรวบรวมอดและวิธีแก้ปัญหาชีวิตของบุคคล พลังเช็กซีในเด็กนี้อาจจะแสดงออกเป็นความพอใจในอิริยาบถและ ตำแหน่งต่างๆของร่างกาย เช่น การดูดหัวนม ดูดปาก เคี้ยว และกัดสิ่งของ ลูกคล้ำอวัยวะเพศ ต่อก็อาจถึงเล่นทวารหนัก และขยำอวัยวะตัวเอง ซึ่ง فروยด์ เรียกว่า “ระยะแสดงความกระสัน ทางทวารหนัก” นับเป็นการแสดงที่วิปริตอย่างหนึ่ง เมื่อนิสัยนี้ หายไปด้วยการรู้จักอาบน้ำชำระกาย ก็อาจมีการเล่นอวัยวะเพศ หนักขึ้น แล้วต่อก็อาจมีการแสดงออกเกี่ยวกับผู้อยู่ใกล้ชิดคือ พ่อแม่ แต่เป็นการแสดงออกที่ถูกระงับและแปรเป็นอารมณ์ อย่างอื่น

فروยด์ตั้งข้อสังเกตว่า โดยเหตุที่ลูกผู้ชายได้รับความอบอุ่น จากแม่มากกว่าจากพ่อ ส่วนลูกผู้หญิงก็ใกล้ชิดพ่อกว่าแม่ ลูกผู้ชายจึงมักติดแม่ และลูกผู้หญิงก็ติดพ่อ ซึ่งนับเป็นขมวดปม ในจิตไร้สำนึกที่อุบัติขึ้นตามการสำแดงของพลังเช็กซีในเด็กผู้ชาย เรียกว่า Oedipus Complex (ปมอีดิปัส) และในเด็กผู้หญิง เรียกว่า Electra Complex (ปมอีเล็กตรา) ระยะนี้เป็นระยะ พ้นวัยทารกมาแล้ว เป็นระยะที่เด็กเริ่มเต็งสาตามภาวะแวดล้อม การแสดงออกจึงเป็นไปโดยแอบแฝง จนกระทั่งแตกเนื้อหนุ่มสาว รู้จักการสังคมในโลกดีขึ้น

อีดิปัสและอีเล็กตราเป็นชื่อของกรีก มีเรื่องพิสดารอยู่ใน เทพปกรณัมกรีก (Greek Mythology) โดยเฉพาะเรื่องของ อีดิปัสนั้น ข้าพเจ้าได้เขียนไว้แล้วโดยละเอียดในหนังสือ “เทวดาฝรั่ง” ในที่นี้จะขอเล่าอย่างรวบรัดดังนี้ อีดิปัสเป็นลูกกษัตริย์ ซึ่งโหร ทำนายว่าจะเป็นผู้ทำปิตุฆาตและสมสู่แม่ตัวเอง กษัตริย์ผู้บิดา ให้ราชบุรุษเอาอีดิปัสไปทิ้งไว้ตีนเขาแห่งหนึ่ง แล้วคนเลี้ยงแกะ เก็บได้ เอาไปถวายกษัตริย์ต่างเมือง อีดิปัสเติบโตขึ้นโดยลำคัญ ว่ากษัตริย์องค์นี้เป็นบิดาที่แท้จริง ในที่สุดอีดิปัสก็เป็นผู้ฆ่าพ่อ และสมสู่กับแม่ของตนเองจนได้เพราะความเข้าใจผิด ส่วนอีเล็ก- ตรา นั้นเป็นลูกสาวท้าวอกาเมมนอน กษัตริย์กรีกผู้กรีธาทัพไปทำ

ศึกกรุงทรอยนานถึงสิบปี เป็นโอกาสให้นางโคลเทมเนสตราเมล็ดลีคิดเล่นซู้และแย่งชิงราชสมบัติ เมื่อทำวอกาเมนอนกลับถึงบ้านเมืองจึงถูกนางโคลเทมเนสตราจับซู้ฆ่าเสีย แต่นางโคลเทมเนสตราก็ถูกบุตรสาวคืออีเล็กตรากับบุตรชายอีกคนหนึ่งชื่อว่าโอเรสทีสสมคบกันสังหารเสียด้วยเหมือนกันพร้อมกับซู้ เห็นจะเป็นเพราะเหตุที่ซึกิมนด์ พรอยด์ ตั้งชื่อปมทั้งสองภายในจิตไว้สำนึกนี้ ตามชื่อที่มีประวัติอันเป็นมลทินดังเล่ามานี้ส่วนหนึ่ง ประกอบกับคนส่วนมากเข้าใจทฤษฎีเรื่องเซ็กซ์เพียงแค่เรื่องสังวาส จึงเกิดความเข้าใจผิดกันขึ้นอย่างมโหฬารในวงการแพทย์ของเวียนนา และทฤษฎีของพรอยด์ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก ยิ่งพรอยด์ถูกเดียดฉันท์เพราะเหตุที่มีเชื้อสายยิวเป็นทุนเดิมอยู่ด้วย พรอยด์ก็ยิ่งตกเป็นเป้าของการโขกสับหนักมีขึ้น เป็นเหตุให้ต้องอพยพตัวเองออกนอกวงการแพทย์กรุงเวียนนาไปเพื่อสงบความวุ่นวายและเสียงอึงคะนึงเสียชั่วคราว

พรอยด์จับพิจารณาแนวทางที่จะพัฒนาขึ้นเป็นวิชาจิตวิเคราะห์อย่างจริงจังร่วมกับหมอโจเซฟ บรอยเออร์ (Joseph Breuer) ในปี ค.ศ. ๑๘๘๔ เพื่อหาทางบำบัดโรคประสาทที่เรียกว่าฮิสทีเรียให้ได้ผลยิ่งขึ้น เห็นว่าบุคลิกภาพนั้นค่อยๆ ก่อตัวขึ้นจากกำพืดดั้งเดิมในทารก ซึ่งยังมีวิสัยเดรัจฉานอยู่ เรียกว่า Id อยู่ในจิตไว้สำนึกหรือเป็นตัวจิตไว้สำนึกที่เดียว จากนั้นเกิดเป็น Ego หรือบุคลิกภาพซึ่งพยายามปรับตัวให้เข้ากับความเป็นจริง และในเวลาเดียวกันก็พยายามจะสนองความต้องการของ Id ให้มากที่สุดที่จะมากได้ แต่ก็มี Superego คอยขัดขวางเหนี่ยวรั้งไว้มิให้ Ego ตามใจ Id มากเกินสมควรไป Superego นี้คือตัวมโนธรรม หรือธรรมดาฝ่ายสูงตามหลักของพรอยด์นั่นเอง เกิดจากการรับเอาคำสอนและการห้ามปรามเหนี่ยวรั้งของพ่อแม่เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของจิตใจ แล้วเลยทำหน้าที่คอยควบคุม Id ไว้โดยอาศัย Ego เป็นสื่อ ตามทฤษฎีนี้ หาก Ego อ่อนแอหลงเพราะต้องรบกับ Id หรือภาวะแวดล้อมอย่างหนัก ความวิปริตของจิต

ก็อาจเกิดขึ้นในลักษณะของโรคประสาท ซึ่งจิตวิเคราะห์บำบัดได้ โดยการไถ่ถอนความขัดแย้งที่เกิดขึ้นและจมลงสู่จิตไร้สำนึก ตามวิธีที่ฟรอยด์ได้ค้นคว้าทดลองจนปรากฏผล ต่อมาภายหลัง พวกสาธุศิษย์ยังได้ปรับปรุงวิธีการบำบัดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จนถึงปัจจุบันนี้ โดยมีเพียงแต่อาศัยหลักเช็ทซ์เพียงหลักเดียว หากยังศึกษาองค์ประกอบอย่างอื่นในบุคลิกภาพเป็นปัจจัยสำคัญ ด้วย แต่เทคนิคที่ฟรอยด์คิดขึ้นในการใช้วิธีการเหล่านี้ยังดำรง อยู่อย่างเดิม

ฟรอยด์ประกาศการค้นพบและวิธีการของเขาในการประชุม เกี่ยวกับวิชาจิตวิเคราะห์ระหว่างประเทศครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๙๐๘ ตกถึง ค.ศ. ๑๙๑๐ ก็มีสำนักสาขาเกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ และชื่อซิกมุนด์ ฟรอยด์ กลับขจรขยายเลื่องลือ ไปทั่วโลกตั้งแต่นั้นมา แต่ใน ค.ศ. ๑๙๓๘ ฮอสเตเรียถูก "อันชลุส" เข้าเป็นส่วนหนึ่งของเยอรมนีตามแผนการของฮิตเลอร์ บังคับ ให้ฟรอยด์ต้องหนีไปอาศัยอยู่ในประเทศอังกฤษ

ซิกมุนด์ ฟรอยด์ ถึงแก่กรรมในระหว่างที่พำนักอยู่ในอังกฤษ นั้นเองด้วยโรคมะเร็งกรามข้าง ในเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๓๙ ระหว่างระยะเริ่มต้นของสงครามโลกครั้งที่สอง

ก้อยแกลง

การพบต้นฉบับของจอห์น เอช. วัตสัน อันยังมีได้ตีพิมพ์โฆษณา อาจเป็นเหตุก่อความกังขาได้เป็นอย่างดีพอๆ กับกับก่อความพิศวง ในบรรณโลก ให้นึกถึงการขุดพบม้วนหนังสือแห่งทะเลตาย^๑เพิ่มขึ้น อีกม้วนหนึ่ง ยังจะเห็นได้ง่ายยิ่งกว่านึกถึงต้นฉบับที่ยังหลงเหลือ จากมือของนักชีวประวัติผู้ไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยคนนั้นเสียอีก

แน่นอน ฉบับปลอมแปลงนั้นเมื่ออยู่แล้วอืดตะปือ บางฉบับ เป็นที่ยอมรับกันว่าทำได้แทบเนียนดี บางฉบับก็เพียงแต่นำหัวเราะ เท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นการที่มีจดหมายเหตุอันเป็นที่เข้าใจกันว่าเป็นฉบับที่แท้จริงปรากฏขึ้นอีกฉบับหนึ่ง จึงอาจก่อให้เกิดการ ตั้งข้อจับผิดนำราคาสูงขึ้นได้โดยอัตโนมัติภายในทรวงของพวก นักศึกษาที่เคร่งเครียดกอดแต่ตำราฉบับนี้มาแต่ไหน และเพราะ เหตุใดจึงไม่ปรากฏขึ้นก่อนหน้านั้น นี่แหละคือตัวคำถามอันไม่มี ทางเลี่ยง ซึ่งพวกนักศึกษาเหล่านั้นจำต้องยกเอาขึ้นมาตั้งเป็น กระตุ้ครั้งแล้วครั้งเล่าเสียก่อน กว่าจะหันไปลงรายการนับจำนวน ไม่ถ้วนเกี่ยวกับความไม่ลงกันในส่วนนวนความและเนื้อหาอันเป็น ตราบอกความจอมปลอมนั้นได้

พูดถึงต้นฉบับที่ปรากฏอยู่นี้ ข้าพเจ้าจะเชื่อว่ามันเป็นฉบับจริงหรือไม่นั้นไม่เป็นปัญหาสำคัญมากนัก เพราะว่าเท่าที่มัน ปรากฏคุณค่า ขอให้ข้าพเจ้าพูดว่าข้าพเจ้าเชื่อก็แล้วกัน ส่วนข้อ ที่ว่ามันตกมาอยู่ในครอบครองของข้าพเจ้าได้อย่างไรนั้น ขอเรียน

---

^๑ม้วนหนังสือแห่งทะเลตาย (Dead Sea Scrolls) เป็นจดหมายเหตุเก่าที่สุดเกี่ยวกับตำนานในคัมภีร์ไบเบิล จารึกลงในแผ่นหนังและแผ่นกระดาษ ปาปิรัส ประมาณว่าได้ทำขึ้นตั้งแต่ราวก่อนคริสตกาล ๑๐๐ ปี มีผู้พบใน ลักษณะยัดไ้ทั้งอยู่ในซอกผาริมทะเลสาบเดดซี เมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๕ แต่ที่เอา ขึ้นมาปรากฏแก่ตาโลกนั้นยังไม่ใช่จำนวนทั้งหมด ต่อมาในชั้นหลังยังมีการ พยายามค้นหาเพิ่มเติมกันมาเรื่อยๆ

ตามตรงว่ามันเกี่ยวข้องกับเรื่องของความเป็นหลาน ดังจดหมายจากอา
ของข้าพเจ้าที่ถ่ายทอดลงทั้งฉบับข้างล่างนี้จะชี้ให้เห็น

ลอนดอน ๗ มีนาคม ๑๙๗๐

นิคหลานรัก

อารู้ว่าเราทั้งสองต่างก็มีกิจธุระวุ่น เพราะฉะนั้นน่าจะเข้า
ประเด็นทีเดียวนะ (เธอไม่ต้องวิตก ห่อของที่ส่งมาด้วยนี้ไม่ใช่สมบัติ
หลักทรัพย์อะไรที่อาหมายจะบันดาลให้นายหน้าตลาดหุ้นมีความ
เป็นอยู่ฟุ้งเฟื่องและหรือสะดวกสบายได้หรอก!)

เมื่อสามเดือนมาแล้ว วินนี่กับอาซื้อบ้านแห่งหนึ่งใน
แฮมป์เชอร์ไว้จากพ่อหม้ายคนหนึ่งชื่อสวิงไลน์ (ถ้าเธอเชื่อได้ละก็ดี!)
ยายเมียตาคนอาภักพคนนี่เพิ่งจะเสียไปหยก ๆ เท่าที่อาเข้าใจ
อายุของยายเมียเพิ่งจะล่วงเข้าวัยกลางรอบห้าสิบปีเท่านั้นเอง
แถมเจ้าตัวยังหัวใจแตกสลายเอาเสียด้วย ถึงร้อนที่นอนอยู่ต่อไป
อีกไม่ได้ ฟัวเมียคนนี้อยู่บ้านนี้มาตั้งแต่ครั้งสงคราม เรื่องข้าวของ
ในห้องใต้หลังคาจึงเป็นเรื่องเหลือทนเป็นธรรมดา บรรดาทรัพย์
สมบัติและเอกสาร (คนเราละช่างสะสมเอาไว้มากมายเสียจริง ๆ
ตลอดอายุขัย) ที่แกเพิ่งประสงคื้น้อยอยู่ในตัวบ้านที่อยู่แท้ ๆ แกจึง
บอกว่า ถ้าเราไม่ขัดข้องที่จะเก็บกวาดห้องใต้หลังคาเอาเองละก็
หากพบอะไรเข้าที่นั่น เราจะเก็บเอาไว้ก็ได้!

นั่นแหละ การที่เธอจะคุ้มเขี่ยคั้นของกระจุกกระจิกของคนอื่น
ชอบอะไรก็เอาไปนั้น ไซ้ว่าจะเป็นกิจที่เธอจำเป็นต้องทำเสมอไปก็หาไม่
แต่พูดตามจริง อาyingคิดว่าจะทำ อาkingรังแต่จะหย่อนศรีทาลง
สถานที่ระเกะระกะไปด้วยเครื่องเรือนเอเย ของเก่าคร่ำคร่าจิปถะ
เอเย ตะเกียงตั้งเอเย อะไรต่อมิอะไรเธอจะไปด้วยฝุ่น แม้แต่หีบ
เดินทางเรือกลไฟเก่า ๆ ก็มี (!) แต่ก็มีอะไรไม่ชอบมาพากลอยู่
ในการที่จะก้าวล่วงเข้าไปรู้ความในอดีตของสวิงไลน์ผู้อาภักพคนนี่
แม้ว่าแกจะอนุญาตก็ตาม

ส่วนวินนี่นั้น ถึงจะมีความรู้สึกแบบเดียวกันก็ยังเป็นแม่เจ้าเรือน ให้สงสัยว่าที่นั่นจะมีอะไรที่เราอาจใช้ได้บ้าง โดยที่ราคาเครื่องเรือนมันเป็นอยู่อย่างนี้ และมีหน้าซำยังมีข้าวของของเราเองที่อยากจะเอาขึ้นไปเก็บด้วย เพราะฉะนั้นวินนี่จึงขึ้นไปขากลับลงมาเกิดมีอาการล้าลักฟุ่นและชะมุกชะมอมไปทั้งตัวราวกับขึ้นไปกวาดปล่องไฟมาทีเดียว

อาไม่อยากจะระไกรรายละเอียดให้เธอรำคาญ ขอรบรัดว่าเราได้พบต้นฉบับของที่แนบมานี้ จึงอัดสำเนาส่งมาให้เธอหนึ่งฉบับตามที่ปรากฏ ยายมิสซิสสวีนผู้ล่วงลับเป็นมือพิมพ์ดีด (มีชื่อสกุลก่อนแต่งงานว่าดอบสัน) เป็นพนักงานในฐานะนั้นอยู่ที่บ้านออลสเวิร์ท สถานสงเคราะห์คนชรา ซึ่งทบวงสาธารณสุขแห่งชาติได้รับโอนไปเมื่อเร็ว ๆ นี้ ในระหว่างปฏิบัติงาน ซึ่งก็มีการช่วยผู้ป่วยเขียนจดหมายรวมอยู่ด้วย หล่อนเอาเครื่องพิมพ์ดีด (ยังอยู่ในห้องใต้หลังคาด้วยเหมือนกันในสภาพที่ยังใหม่ทีเดียว) พิมพ์คัดลอกจดหมายฉบับที่ส่งมานี้ไว้ตามที่จดโดยคำบอกของ “นายแพทย์จอห์น เอช. วัตสัน.” คนหนึ่ง!

อาเสียเวลาอ่านต้นฉบับอยู่พักหนึ่ง อ่านความที่เขาเรียกว่า “อาร์มบท” ไปได้สักสามหน้า อาก็รู้แน่ว่ามันคืออะไร ว่าที่จริงอาก็สงสัยอยู่เหมือนกันว่าเรื่องทั้งหมดอาจเป็นเรื่องหลอกต้มอันเหลือเชื่อก็ได้ เรื่องหลอกต้มที่ยังไม่หลุดออกมา และเพราะฉะนั้นจึงยังคงหมกอยู่ในห้องใต้หลังคานั้นเอง อาจึงสอบเรื่องนี้ดูในประการแรก สวีนไลน์ไม่รู้ชื่อไหนอื่นไหนเรื่องนี้เอาเลย จู ๆ อาก็ถามแก แกนึกไม่ออกทั้งไม่แสดงความสนใจเอาเสียด้วย ต่อจากนั้นอาจึงไปที่บ้านออลสเวิร์ท ขอให้เขาช่วยสอบทะเบียนประวัติให้ที ปัญหาที่มีอยู่ว่า เขายังเก็บทะเบียนย้อนหลังไว้ครบถ้วนถึงไหนเท่านั้น สงครามมันทำทุกสิ่งทุกอย่างสับสนหมด แต่โชคเข้าข้างอาในปี ๑๙๓๒ เขาปรับตัวหมอกจอห์น เอช. วัตสัน คนหนึ่งไว้ (เป็นข้ออีกเสปซนิตรุนแรง) และเขาระบุในประวัติด้วยว่าแกเคยประจำการกรมทหารราบเบาออร์ธัมเบอร์แลนด์ที่ห้า! เป็นอันว่าไม่มี

ข้อสงสัยอันใดเหลืออยู่อีกแล้ว อย่างน้อยก็ในใจของอา แต่อย่างน้อยอาจจะดูประวัติให้ถี่ถ้วน (เธอไม่อยากรู้หรือว่าวัตสันบาดเจ็บที่ไหนแน่) แต่พยาบาลแม่บ้านไม่ยอมให้ดู อ้างว่าไม่มีเวลาจะยืนคอย มีหน้าซ้ำเพิ่มทะเบียนประวัติยังเป็นความลับเฉพาะของทางราชการอีกด้วย (อา ระบบราชการเจ้าเอเย่ ทบวงสาธารณสุขแห่งชาติจะใช้ทำยาอะไรก็ได้โดยปราศจากสุเจ้า)

อย่างไรก็ดี ทั้งนี้ก็มีน้ำหนักอยู่แล้วที่จะยืนยันความเชื่อถือได้ของต้นฉบับที่อาจัดส่งมาให้ เธอจะเอาไปทำอะไรที่สุดแล้วแต่เธอจะคิดเห็นว่าเป็นทางดีที่สุดก็แล้วกัน เธอเป็นผู้สันทัดเซอร์ล็อกโฮล์มส์ อยู่ในครอบครัวของเรา คงจะรู้ทางที่พึงทำอยู่หอกหากเกิดประโยชน์โภชนผลอย่างไรแล้วเรามาแบ่งกัน !!

ระลึกถึงเธอด้วยใจรักสุดประมาณ

เฮนรี

ป.ล. วินนี่บอกว่าเราต้องให้เธอมีส่วนด้วย เพราะเธอเป็นคนพบต้นฉบับ

ป.ป.ล. เรายังเก็บต้นฉบับเดิมไว้ในมือ จะดูซิว่า ห้างค้าของเก่าไซเทบีเขาจะสนใจรับเอาไปขายทอดตลาดหรือไม่ !

จะไซของแท้หรือมิไซ ต้นฉบับนี้ก็จำต้องมีการชำระอยู่ดี ในข้อนี้เราจะพูดไม่ได้เลยว่า การเตรียมฉบับพิมพ์อันสมบูรณ์ของกวีพลูตาร์คั้นยากกว่าปัญหาที่ต้นฉบับพบใหม่ของวัตสัน แสดงให้ปรากฏ ข้าพเจ้าได้ติดต่ออย่างกว้างขวางกับผู้สันทัดเรื่องเซอร์ล็อก โฮล์มส์ จำนวนมากจนไม่อาจจะระบุในที่นี้ได้ ทุกท่านล้วนแต่ทรงคุณค่า หากความเบื่ระอามีได้ในอันที่จะเอื้อเพื่อแนะนำ วิพากษ์วิจารณ์ และให้ข้อพินิจเกี่ยวกับต้นฉบับที่พบใหม่ ถ้านับกันตามที่แท้ที่ควร ก็ต้องนับว่าหนังสือเล่มนี้ทั้งเล่มเป็นหนี้บุญคุณอยู่กับท่านเหล่านั้น อาศัยความช่วยเหลือของท่านเหล่านั้นทั้งมวล ข้าพเจ้าจึงสามารถคงความบรรยายของ

หมอวัตสันให้เป็นเรื่องราวอันปะติดปะต่อกันได้

ด้วยเหตุอันไม่ปรากฏชัด วัตสันมิได้ตรวจชำระต้นฉบับของตนเลย (เท่าที่เรารู้) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมรณกรรมของวัตสันเอง หรือความวุ่นวายของสงครามเป็นเครื่องขัดขวางก็ได้ เพราะฉะนั้นในการเตรียมต้นฉบับเพื่อตีพิมพ์ ข้าพเจ้าจึงพยายามปฏิบัติหน้าที่ไปตามที่ข้าพเจ้าเชื่อว่าเจ้าตัวก็คงปฏิบัติดังนั้น ข้าพเจ้าได้ตัดทอนข้อความซ้ำซากออกไปไม่น้อย วิสัยคนชราที่น้อยอ้อมมีความโหม่เอียงไปในกาพูดซ้ำไม่หยุดหย่อน และถึงแม้ว่าความทรงจำเหตุการณ์ของวัตสันยังปรากฏว่ามีความแน่นแฟ้นมั่นคงอยู่ก็ดีในการบอกคำบอก แต่วัตสันก็ยังพะวงแต่จะย้ำเห็นรายละเอียดอันสำคัญๆ ไร่ไป นอกจากนี้ข้าพเจ้ายังตัดทอนข้อความนอกเรื่องออกเสียด้วยตามที่ปรากฏเป็นครั้งคราว ซึ่งแสดงว่าตอนนั้นจิตใจของวัตสันได้ถลนถลาออกจากตัวเรื่อง หลงเข้าไปพัวพันกับเหตุการณ์ในระหว่างช่วงปีที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวโดยไม่ได้เจสียว (ความทรงจำเหล่านี้เป็นที่น่าสนใจโดยเอกเทศอยู่เหมือนกัน ในคราวพิมพ์ครั้งต่อไป ข้าพเจ้าจะเอามารวมพิมพ์ไว้ด้วยในรูปของภาคผนวก) อนึ่ง โดยที่เชิงอรรถเป็นสิ่งที่น่ารำคาญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในระหว่างความบรรยาย ข้าพเจ้าได้ตั้งใจให้คงไว้แต่น้อยที่สุด และเอาแต่ที่จำเป็นโดยให้อ่านสบายที่สุดเท่าที่จะทำได้

ส่วนที่เหลือข้าพเจ้าคงปล่อยไว้ตามเดิม หมอวัตสันเป็นมือที่ทรงประสบการณ์ในการเล่าเรื่องอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือของข้าพเจ้าแต่อย่างใด นอกจากจะมีกรขยายความหรือเกลารื้ออันรุ่มร่ามที่นับ้างที่นั่นบ้างโดยอดใจต่อความยั่วเย้าอยู่มิได้ (ซึ่งท่านหมอเองก็คงจะต้องแก้ไขในคราวอ่านทบทวนอย่างไม่ต้องสงสัย) ดังนั้นแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างคงปรากฏตามที่หมอวัตสันผู้ซื่อสัตย์บรรยายไว้ทั้งสิ้น

นิโคลาส มีเยอร์

ลอสแอนเจลิส

๓๐ ตุลาคม ๑๙๗๓

อาร์มกบท

นับเป็นเวลหลายปีข้าพเจ้ามิใช่คดีได้รู้เห็นได้จดหมายเหตุเรื่องราว และในบางกรณียังได้ช่วยเหลือมิสเตอร์เซอร์ลอร์ด โฮล์มส์ เพื่อน ข้าพเจ้าด้วย ในคดีที่ตกถึงมือเขาในฐานะนักสืบรับหรืออันเป็น ความสามารถเอกพิเศษของเขาจริงทีเดียว ในปี ๑๘๘๑^{*} เมื่อ ข้าพเจ้าได้เอาเป็นธุระถ่ายทอดเรื่องราวของคดีแรกที่เราได้ออกโรง ร่วมกันลงสู่หน้ากระดาษนั้น มิสเตอร์โฮล์มส์อยู่ในฐานะนักสืบ รับหรือคนเดียวเท่านั้นในโลกอย่างเขาวา ครั้นปีสืบๆมา ภาวะ (อัศจรรย์นักสืบ) นี้จึงบรรเทาลงถึงเกณฑ์น่าพอใจ จนกระทั่ง ทุกวันนี้ในปี ๑๙๓๙ มีนักสืบรับหรือ (ถึงจะไม่เรียกกันโดยชื่อนั้น ก็ตามที่) รุ่งเรืองเฟื่องฟูอยู่ทั้งภายในและภายนอกกองกำลังตำรวจ ของนานาประเทศในโลกที่ได้ชื่อว่าเป็นอารยะเกือบทุกประเทศ ข้าพเจ้ารู้สึกพึงพอใจที่ได้ทราบว่า หลายคนในพวกนี้ใช้วิธีการ และหลักวิชาที่เพื่อนผู้มีความเป็นเอกพิเศษของข้าพเจ้าแรกพัฒนา ขึ้นก่อนเป็นเวลานานมาแล้ว แม้ว่าจะไม่ใช่ทุกคนที่มีใจสูงพอถึง แก่ให้ความยกย่องแก่อัจฉริยภาพของเขาตามสมควรที่จะพึงได้รับ ก็ตาม

ดังข้าพเจ้าได้เพียรพยายามจาระไนลักษณะของเขาเสมอมา โฮล์มส์เป็นบุคคลที่ตระหนี่ตัวอย่างอุกฤษฏ์ โดยเก็บตัวอยู่ใน บริเวณเฉพาะเสียจนถึงจุดผิดธรรมชาติตามมนุษย์ เขาชอบแสดงตัว ปราศจากอารมณ์ใดๆ เครื่องขีมิ และบางทีก็ติดจะวางมาดไม่ข้อง แวะใคร ดูประหนึ่งเครื่องคิดที่ไม่ติดต่อกับหรือสื่อสารโดยตรงกับ

---

^{*}เรื่อง "แรงพยายาม" (A Study in Scarlet) ที่วัตสันเขียนขึ้น หลังจากปีเกิดเรื่องคือ ๑๘๘๑ ยังมีได้ตีพิมพ์โฆษณาในปีนั้น จนกระทั่งถึง เดือนธันวาคม ปี ๑๘๘๗ จึงปรากฏขึ้นในหนังสือเทศกาลตรุษประจำปีของ บีตัน (Beeton's Christmas Annual) ภายใต้ชื่อปากกาเอ. โดแนน ดอยล์

การเป็นไปที่เขาถือว่าเป็นความเป็นจริงขั้นหยาบของการดำรงอยู่ทางกายเท่านั้น ชื่อเสียงเกี่ยวกับความเย็นชาของเขาทั้งนี้เป็นผลิตรกรรมของเขาอย่างสิ้นเชิงและโดยจงใจ ใช้ว่ามิตรสหายของเขาซึ่งเขารับว่าเขาไม่ได้อยู่ไม่กี่คน หรือแม้ผู้บันทึกประวัติของเขาซึ่งเขาไฝหาเพื่อยืนยันความเกี่ยวกับบุคลิกลักษณะด้านนี้ของเขา จะมีส่วนช่วยบันทาลด้วยก็หาไม่ มันเป็นเรื่องของตัวเขาเองโดยแท้

เวลาสิบปีนับตั้งแต่มรณกรรมของเขา เป็นเวลาอันเพียงพอสำหรับข้าพเจ้าที่จะย้อนรำลึกทบทวนปัญหาบุคลิกภาพของโฮล์มส์ ข้าพเจ้าจึงได้ตระหนักถึงข้อที่ข้าพเจ้ารู้จริงอยู่เสมอ (แต่หาผู้ไม่ว่าตัวรู้) ว่าโฮล์มส์ก็เป็นมนุษย์ที่ก่อปรตัวยารมณส์ลึกซึ่งด้วยคนหนึ่ง ความที่เขาไหวง่ายต่ออารมณ์สะเทือนใจ นั้นแหละเป็นลักษณะอันหนึ่งในธรรมชาติวิสัยของเขาที่พยายามสะกดไว้แทบจะมีให้หลุดออกมาเป็นกิริยาอาการได้เลย โฮล์มส์ถือเป็นจริงเป็นจังว่าอารมณ์สะเทือนใจเป็นตัวการที่จะทำให้เขว เป็นโทษ เขาเชื่อมั่นว่าการปล่อยให้ความรู้สึกแสดงออกมานั้น จะขัดขวางแทรกแซงความประณีตแม่นยำอันเป็นสิ่งพึงประสงค์ยิ่งในงานของเขา เป็นภาวะที่จะยอมทนมิได้ไม่ว่าในกรณีใด คือเขาหลีกเลี่ยงการแสดงความรู้สึกเอาที่เด็ดขาด ตลอดชีวิตงานของเขา วาระที่กรณีแวดล้อมบังคับให้ทำนบกั้นอารมณ์ที่คั่งอยู่จำต้องระบายอารมณ์ออกมาบ้าง นั้น นับว่าหาได้ยากจริงๆ และก็เป็นที่ไปอย่างฉับพลัน เป็นลักษณะที่ผู้สังเกตรู้สึกเสมือนมองเห็นแสงฟ้าแลบสว่างวาบขึ้นบนที่โล่งอันมืดตือเท่านั้น

แทนที่จะปล่อยให้มีการระเบิดออกมาเช่นนี้ ซึ่งความที่ไม่รู้ล่วงหน้าว่ามันจะระเบิดขึ้นเมื่อไรนั้นก็ทำให้เจ้าตัวเสียหลักได้พอกันกับผู้รู้เห็นคนไหนๆ ด้วยเช่นกัน แทนที่จะเกิดระเบิดเช่นว่า โฮล์มส์มีคลังขุมสำรองจริงๆ (โดยเจ้าตัวจะรับรองหรือไม่ก็ตาม) ไว้ใช้สำหรับระบายความคั่งของอารมณ์สะเทือนใจเมื่อถึงคราวบังคับให้ต้องระบายออกมา กล่าวคือ เมื่อช่องทางแสดงออกตามปกติธรรมดาถูกจิตใจอันแข็งแกร่งปานเหล็กของเขาใช้สมบุก-

สมบันเสียจนร้อนเป็นไฟไปแล้ว เขาจะหันไปจับการทดลองเคมีอันลึกซึ้ง และมักจะส่งกลิ่นไม่เจริญมานประสาบบ้าง แต่งเพลงกับไวโอลินนับเป็นชั่วโมงบ้าง (ข้าพเจ้าเคยระบุนุสรรเสริญความสามารถทางดนตรีการของเขามาแล้วในที่อื่น) และบางทีเขาก็จะประดับผนังห้องที่อยู่ของเราในถนนเบเกอร์ด้วยรอยลูกปัดเป็นตัวอักษรย่อพระบรมนามาภิไธยในพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อนของเราบ้าง หรืออักษรย่อชื่อของบุคคลสำคัญผู้มีชีวิตอยู่ในสมัยนั้น สุดแต่จิตใจอันไม่อยู่นิ่งของเขาจะระลึกขึ้นได้บ้าง

มีหน้าข้าเขายังเสฟโคเคนอีกด้วย

บางท่านอาจเห็นแปลกในการที่ข้าพเจ้าเริ่มจดหมายเหตุอีกเรื่องหนึ่งแห่งผลสำเร็จอันงามของเพื่อนข้าพเจ้าในลักษณะอ้อมค้อมแบบนี้ อันที่จริง ข้อที่ว่าข้าพเจ้าเกิดจะมาเสนอเล่าประวัติอีกเรื่องหนึ่งของเขาล่าช้าเอาถึงปานฉะนี้ อาจดูแปลกอยู่ในตัวเองแล้วก็ได้ ข้าพเจ้าหวังได้ก็แต่ว่า ก่อนเริ่มการบรรยายของข้าพเจ้า ให้ข้าพเจ้าได้แถลงมูลที่มาของเรื่องนี้ และเหตุผลในการประวิงเวลาเสนอเรื่องต่อมหาชนสักหน่อยก็จะดี

มูลที่มาของต้นฉบับนี้ผิดกันกับเรื่องราวของคดีที่ข้าพเจ้าได้บันทึกไว้แต่ก่อนๆ ในเรื่องราวเหล่านั้น ข้าพเจ้าได้เฝ้าอ้าองอยู่เนื่องๆ ถึงบันทึกข้อความที่ข้าพเจ้าเก็บรักษาไว้ในเวลานั้น แต่ในความบรรยายปัจจุบันนี้ ข้าพเจ้าไม่มีบันทึกข้อความเช่นนั้นเก็บไว้เลย เหตุผลแห่งการเพิกเฉยในหน้าที่ของข้าพเจ้าทั้งนี้ มีอยู่สองประการ ประการแรก คดีนี้ตั้งเค้าขึ้นในทำนองอันแปลกพิสดารเหลือประมาณ จนกระทั่งกว่าข้าพเจ้าจะตระหนักชัดว่าเรื่องนี้เป็นคดี เรื่องราวก็ดำเนินไปเสียไกลไกลแล้ว ประการที่สอง ครั้นข้าพเจ้าได้ตระหนักว่าเหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่คืออะไรแล้ว ข้าพเจ้ากลับรู้สึกแนกแใจว่านั่นเป็นการเผชิญภัยเรื่องหนึ่งซึ่งไม่บังควรจะให้ปรากฏออกสู่ความสว่างในบรรณโลกเป็นอันขาด ด้วยเหตุผลหลายประการ

ต้นฉบับปัจจุบันย่อมเป็นองค์พยานเป็นอย่างดีอยู่แล้วในข้อที่

ว่าความยึดถือทั้งนี้ เป็นความสำคัญผิด แต่ก็เป็นโชคดี ที่ถึงแม้ข้าพเจ้ามีความแน่ใจในด้านศีลธรรมว่า โอกาสที่ข้าพเจ้าจะจับบันทึกประวัติตอนนี้จะไม่มันบังเกิดขึ้นเลยนั้นก็ตาม คดีนี้ก็ยังคงคดีหนึ่งซึ่งข้าพเจ้ามีเหตุผลอันดีที่จะจดจำไว้ได้แม่นยำในรายละเอียดเกือบทุกข้อ อันที่จริงข้าพเจ้าอาจพูดได้ด้วยซ้ำไปว่า ความตรึงติดของมันนั้นจารึกอยู่ในความทรงจำของข้าพเจ้าทีเดียว และจะดำรงอยู่จนกว่าชีวิตของข้าพเจ้าจะหาไม่ หรืออาจติดไปถึงสัมปรายภพก็ได้ แม้ว่าอภิปรายทำนองนี้จะอยู่เหนือวิสัยการแก่งอย่างสามารถของข้าพเจ้าก็ตาม

ส่วนเหตุผลของการประวิงเวลาที่เกี่ยวข้องในการตีแผ่ความบรรยายนี้ต่อสาธารณะ ประกอบด้วยความสลับซับซ้อนอยู่ดังจะกล่าวต่อไปนี้ ข้าพเจ้าได้เฝ้าถึงมาแล้วว่าโฮล์มส์เป็นคนตระหนี่ตัว และเรื่องนี้ก็เป็นคดีหนึ่งซึ่งจะจดบันทึกลงไว้หาได้ไม่ โดยไม่กล่าวถึงการสำรวจบุคลิกลักษณะของเขาไม่มากนักน้อยเป็นการสำรวจซึ่งจะไม่เป็นมงคลแก่เจ้าตัวอย่างแน่นอนในขณะที่เจ้าตัวยังมีชีวิตอยู่ แต่ตามที่กล่าวมานี้ ขออย่าได้คิดไปว่าการมีชีวิตอยู่ของเขาเป็นอุปสรรคเพียงประการเดียว ถ้าข้อนั้นเป็นความจริงแล้ว ก็จะไม่มื่ออะไรที่ขวางการที่ข้าพเจ้าจะหยิบเรื่องนี้ขึ้นมาเขียนเสียตั้งแต่เมื่อสิบปีมาแล้วนั้นเลย ด้วยเหตุวาระขณะนั้นเป็นระยะที่เพื่อนของข้าพเจ้าได้วายชนม์ไปแล้วที่บ้านของเขาในซัสเซกซ์ควาร์นส์ หรือใช้ว่าข้าพเจ้าได้บังเกิดความตะขิดตะขวงใจก็หาไม่ ในการที่จะเขียนเรื่องราว “คร่อมศพเขา” ตามซึ่งข้าพเจ้าเชื่อว่าคงจะมีเสียงพูดกันเช่นนั้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าโฮล์มส์เป็นที่ขึ้นชื่อว่าไม่เชื่อเรื่องชื่อเสียงเกียรติคุณภายหลังการมีชีวิตอยู่เอาเลย เพราะฉะนั้นจึงไม่แยะแสดงอย่างสิ้นเชิงต่อเหตุที่จะสะท้อนบุคลิกลักษณะของเขาในภพนี้ว่าจะเป็นการใด เมื่อตัวเองได้ผลจากภพนี้ไปแล้วยังภูมิภพอันเร้นลับซึ่งไม่มีผู้สัจจคนใดได้กลับมามากเลย

หาใช่เช่นนั้นไม่ เหตุผลสำหรับความล่าช้านี้ขึ้นอยู่กับว่ายังมี

บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งร่วมอยู่ในคดีด้วย และก็อาศัยเหตุแต่ความเคารพนับถือในบุคคลผู้นี้ ประกอบกับความละเมียดละไมของโฮล์มส์ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับชื่อเสียงเกียรติคุณของบุคคลผู้นี้เอง ทำให้เขาคาดคั้นข้าพเจ้าโดยให้มีการทวนสาบานอย่างเข้มงวดที่สุด เป็นการล่ำทับมิให้ข้าพเจ้าเปิดเผยความอันใดเกี่ยวกับเรื่องนี้ จนกว่าจะถึงกาลที่ฝ่ายที่สองนี้ได้ดับสูญไปแล้ว หากกรณีนี้ได้เป็นไปเช่นนั้นก่อนมรณกรรมของข้าพเจ้าเอง ก็ต้องปล่อยให้เรื่องเหือดหายเป็นคลื่นกระทบฝั่งไป

แต่ความบันดาลแห่งโชคยังเอื้ออนุชนอยู่ในกรณีนี้ ภาคิที่เอ่ยถึงได้วាយชนม์ไปภายในยี่สิบชั่วโมงที่แล้วมานี้เอง และในระหว่างที่โลกครึกโครมอยู่ด้วยการแซ่ซ้องสดุดีบุคคลผู้นี้ (แถมจากบางแหล่งมีการสาปแช่ง) ในระหว่างที่มีการตีพิมพ์โฆษณาชีวประวัติ และการทบทวนความหลังของบุคคลผู้นี้อย่างเร่รือบอยู่ในขณะนี้ ข้าพเจ้าระหว่างที่ยังมีแรงมือคืออยู่พร้อม ทั้งจิตใจก็ยังแจ่มกระจ่างอยู่ (คิดว่าข้าพเจ้ามีอายุถึงแปดสิบเจ็ดปีแล้ว นับว่าอยู่ในวัยชราทีเดียว) ก็เร่รือบลงความขยายเรื่องที่ข้าพเจ้ารู้ว่าไม่มีผู้ใดรู้นี้ ให้ปรากฏด้วยเหมือนกัน

การเปิดเผยเช่นนี้มีอันจะก่อวาทให้เกิดการโต้แย้งทู่มถเถียงขึ้นในหลายแหล่งอย่างไม่ต้องสงสัย โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยของข้าพเจ้าว่า ในบรรดาคดีที่ข้าพเจ้าได้เขียนเกี่ยวกับโฮล์มส์นั้น มีอยู่สองเรื่องเป็นเรื่องผู้ถูกขึ้นเองอย่างสิ้นเชิง อันที่จริงมีผู้เอาใจใส่ศึกษาข้อเขียนของข้าพเจ้าเขากระหน่ำกระหน่ำกันอยู่แล้วถึงข้อความที่ปรากฏว่าขัดแย้งกันเองของข้าพเจ้า ถึงความผิดพลาดคลาดเคลื่อนที่เห็นได้ชัดเกี่ยวกับชื่อหรือวันที่ที่ข้าพเจ้าลงไว้ และทั้งยังพิสูจน์จนเป็นที่พอใจของคนทั้งปวงว่าคนที่เขียนเรื่องราวของคดีเหล่านี้ลงไว้ก็คือคนโง่เง่าทำอะไรผิดๆ พลาดๆ หรืออย่างดีก็เป็นคนสะเพร่าซึ่หลงซึ่ลืมเท่านั้นเอง ส่วนผู้ศึกษาบางคนที่เขามีความเฉลียวใจหรือมีจิตเป็นกุศลกว่า เขาก็เพียงแต่ให้ข้อเสนอแนะว่าความผิดพลาดที่ปรากฏของข้าพเจ้านั้น

ว่าที่แท้เป็นสัญญาณโดยสัญญาณในอันที่จะแสดงให้ปรากฏ และงดเว้นการแสดงให้ปรากฏ เพื่ออำมหิตหรือแปลงสารความจริง ด้วยเหตุผลที่เฉพาะตัวข้าพเจ้าเป็นผู้เล็งเห็นหรือตระหนักแน่เท่านั้น ในที่นี้ ข้าพเจ้าไม่มีเจตนาที่จะก้าวล่วงเข้าสู่การจาระไนความยืดยาว เกี่ยวกับการแก้ไขและปรับข้อมูลเสียใหม่ให้ถูกต้อง เอาเป็นว่า ขออภัยให้ข้าพเจ้าเสียเถิด และขอให้ข้าพเจ้าได้กล่าวแก้ข้อ ๆ แต่เพียงว่า เมื่อข้าพเจ้ามักจะต้องจำเขียนเรื่องราวของคดี ในลักษณะเร่งรีบอย่างฉุกเฉินนั้น ข้าพเจ้ามักจะเลือกเอาทาง ที่รู้สึกว่าเป็นทางที่ง่ายที่สุดในการหลีกเลี่ยงความยุ่งยากอันเกิดจากความจำเป็นต้องใช้ความละเอียดละไมหรือความรอบคอบอยู่ หนึ่งๆ เมื่อหวนระลึกถอยหลังไป การปฏิบัติดังนั้นก็กลับกลายเป็น ความยากใจยิ่งกว่าเขียนความจริงเสียอีก หากข้าพเจ้าอาจหาญ หรือในบางกรณีบุ่มบ่ามพอที่จะทำดังนั้น

ถึงอย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาผู้มีความเฉลียวใจพวกเดียวกันกับ ที่เอ่ยถึงมาแล้วข้างต้น กลับไม่ยกประทับตราลงไปด้วยความ แน่หนอนว่า คดีสองเรื่องซึ่งข้าพเจ้าได้ชักออกจากผืนผ้าที่ทอลำเสร็จ แล้วแทบทั้งผืน และได้กันไว้ต่างหากจากคดีอื่นๆ นั้นเป็นเรื่อง มุสาที่เดียว ในที่นี้ ข้าพเจ้ามิได้พูดถึงเรื่องปลอมแปลงที่ผู้อื่น เขียนขึ้นไม่ใช่ข้าพเจ้าเขียน ซึ่งมีเรื่องบ้านน้ำลายเหล่านี้รวมอยู่ด้วย เช่นเรื่อง “ชนคอสิงห์” เรื่อง “เพชรมงกุฎ” เรื่อง “คนลิง” และเรื่อง “ความจริงในนิยาย” เป็นต้น

เรื่องสองเรื่องที่ข้าพเจ้าหมายถึงในที่นี้คือเรื่อง “ปัจฉิมปัญหา” ซึ่งบรรจุความเกี่ยวกับการต่อสู้ถึงชีวิตระหว่างโฮล์มส์กับศัตรู ลำคัญของเขา คือศาสตราจารย์มอริอาร์ตตีตัวร้ายเรื่องหนึ่ง และ เรื่อง “บ้านร้าง” อีกเรื่องหนึ่ง เป็นเรื่องเนื่องกันกับเรื่องแรก บรรยายความการกลับมาปรากฏตัวอย่างน่าพิริงพิริตของโฮล์มส์ และแฉถึงความสั้นๆ เกี่ยวกับการพนจรร้อนรุ่มของเขาตลอดสามปี ที่เขาหลบหนีจากพวกสมุนของปรปักษ์ผู้ล่วงลับไปแล้ว โดยเที่ยว ตู๋หัดตู๋เห่ไปตลอดภาคกลางของยุโรป ล่วงเข้าทวีปแอฟริกา

แล้วเลยไปจนถึงประเทศอินเดีย ข้าพเจ้าเพิ่งหวนกลับไปอ่านเรื่องสองเรื่องนี้อีกยกๆ และต้องขอสารภาพว่า ข้าพเจ้ารู้สึกพิศวงต่อการขาดความเฉลียวใจของข้าพเจ้าทีเดียว ท่านผู้อ่านผู้เอาใจใส่กลับคลาดความบกพร่องข้อนั้น ซึ่งได้แก่อัยย้าเน้นเกินประมาณของข้าพเจ้าถึง “ความจริง” ที่ข้าพเจ้ากล่าวอ้างว่ากำลังแฝงอยู่ในท้องเรื่องเวลานั้นได้อย่างไร แล้วก็ลวดลายประติติประดอยตบแต่งข้อเขียนเสียวราวกับเล่นละครด้วยจะว่ากระไร ลวดลายที่ใกล้ข้างรสนิยมของโฮล์มส์ยิ่งกว่าของข้าพเจ้าเองนั้นแหละ (เพราะว่าถึงแม้เขาจะประท้วงความรักในเหตุผลแท้ๆ ของเขาอยู่หนักหนา แต่ในส่วนลึกของหัวใจแล้ว เขาก็เป็นนักแสดงที่ไม่ต้องฝึกปรือในทำนองที่ปลุกอารมณ์และจับใจที่สุดด้วยเหมือนกัน)

ก็อย่างที่เซอร์ล๊อค โฮล์มส์ เคยพูดไว้มากกว่าหนึ่งครั้งว่าพยานหลักฐานที่ดูเหมือนจะบ่งชี้ไปในทิศทางเดียวไม่มีผิดพลาดคลาดเคลื่อนนั้น ถ้ามองจากแง่มุมที่ขยับเขยื้อนไปบ้างแม้เพียงเล็กน้อยแล้ว อาจกลายเป็นหลักฐานที่รับกันกับการแปลความไปในทิศทางตรงกันข้ามก็ได้ ข้อนี้ข้าพเจ้าหาญที่จะเสนอแนะทีเดียวว่า ในด้านการเขียนก็เป็นเช่นนั้น การที่ข้าพเจ้าอัยย้าเน้นซ้ำซากแล้วๆ เล่าๆ ในเรื่อง “ปัจฉิมปัญหา” ถึงความจริงอันปราศจากการเคลือบแฝงที่บรรจุอยู่ในท้องเรื่องนั้น น่าจะเป็นเหตุปลูกความสงสัยให้เกิดแก่ผู้อ่านของข้าพเจ้า และเป็นเหตุผลที่กระตุ้นให้ผู้อ่านตั้งข้อปรารหม์ขึ้นได้อย่างง่าย ๆ

ว่าที่จริงก็เป็นกรณีไปอย่างหนึ่งเหมือนกันที่ไม่ยกมีเหตุทำนองนี้เกิดขึ้นในตอนนั้น ด้วยว่าการรักษาความลับเป็นเรื่องสำคัญยิ่งยวดอยู่ในขณะนั้น ดังท่านผู้อ่านจะได้เห็นในไม่ช้า เพราะบัดนี้ในเมื่อได้มีการปฏิบัติสนองเงื่อนไขที่โฮล์มส์ได้กำหนดไว้มานานมาแล้วเป็นขั้นสุดท้าย เรื่องราวอันแท้จริงก็อาจเปิดเผยได้เสียที

ข้าพเจ้าขอกล่าวไว้ในวงเล็บว่า ข้าพเจ้ามีอายุถึงแปดสิบเจ็ดปีแล้ว แต่ถึงแม้ว่าในด้านสติปัญญาข้าพเจ้าเข้าใจว่าข้าพเจ้าได้

กราบอยู่แถวๆปากทวารมรณะเข้าไปแล้ว กระนั้นในด้านอารมณ์ ข้าพเจ้าก็ยังไม่พร้อมที่จะล้มอะไรได้ง่ายๆ เช่นเดียวกันกับคนมีอายุเพียงกึ่งหนึ่งหรือแม้เพียงเลี้ยวหนึ่งของอายุข้าพเจ้าเวลานั้นนั้นเที่ยว ถึงอย่างไรก็ตาม ถ้าความบรรยายต่อไปนี้จะเกิดบกพร่องไปบ้างเป็นครั้งคราวเกี่ยวกับการคงไว้ซึ่งสำนวนโวหารตามเคยของข้าพเจ้า ความมีอายุก็ต้องมีส่วนรับผิดชอบด้วยส่วนหนึ่ง ควบคู่กันไปกับข้อที่ว่าเวลาได้ล่วงเลยไปนานปีนับตั้งแต่ข้าพเจ้าได้เขียนเป็นครั้งสุดท้าย ในทำนองเดียวกัน ความบรรยายซึ่งมิได้อาศัยบันทึกลับอันถี่ถ้วนตามปกติของข้าพเจ้าเป็นที่พึ่ง ย่อมมีอันจะผิดแผกไปจากงานครั้งก่อนๆ อย่างสำคัญ แม้ว่าความทรงจำของข้าพเจ้าจะยังบริบูรณ์คืออยู่ที่ตาม

มูลเหตุอีกประการหนึ่งของความผิดแผกไปจากเดิมนั้นก็คือ ข้าพเจ้ามิได้เขียนเรื่องนี้กับมือเองตามจริง โรคไขข้ออักเสบมันเล่นงานข้าพเจ้าเสียจนไม่สามารถจะใช้ความพยายามได้ แต่ได้ใช้วิธีบอกคำบอกแก่นักพิมพ์ดีดผู้นำเอ็นดูคนหนึ่ง (ชื่อว่ามิสตอปสัน) เธอจดคำบอกลงไว้เป็นตัวเลข ซึ่งเธอจะถ่ายออกเป็นภาษาอังกฤษในภายหลัง เธอสัญญาว่าดังนั้น

ประการสุดท้าย สำนวนเขียนของข้าพเจ้าอาจปรากฏว่าไม่เหมือนกับการเขียนชั้นเดิมๆของข้าพเจ้า ก็เพราะว่าการเผชิญภัยของเชอร์ล็อก โฮลมส์ เรื่องนี้ไม่เหมือนเรื่องใดๆอย่างสิ้นเชิงในบรรดาที่ข้าพเจ้าบันทึกมาแล้ว บัดนี้ข้าพเจ้าจะไม่ขอทวนความผิดที่เคยทำไว้แต่ก่อน และพยายามสะกดความกังขาของผู้อ่านไว้ โดยระบุว่าความที่ปรากฏต่อไปนี้เป็นความจริงอีกละ

นายแพทย์จอห์น เอช. วัตสัน

บ้านอาลสเวิร์ท

แฮมป์เชอร์, ๑๙๓๙

บ ร ร พ ห นี ง
:
ปัญหา

๑.

ศาสตราจารย์มอริอาร์ดี

ตั้งข้าพเจ้าระบุไว้ในอาร์มภพเรื่อง “ปัจฉิมปัญหา” การสมรสของข้าพเจ้า และการที่ข้าพเจ้าเริ่มปฏิบัติอาชีพส่วนตัวสืบจากนั้น ได้บันดาลให้กระสวนมิตรภาพของข้าพเจ้ากับเซอร์ลอร์ด โสล์มส์ เกิดการเปลี่ยนแปลงอันค่อยเป็นค่อยไปแต่แนวโน้มขึ้นอย่างหนึ่ง ชั้นแรกเขามาเยี่ยมบ้านใหม่ของข้าพเจ้าโดยสม่ำเสมอ และข้าพเจ้าก็ไม่เว้นระยะห่างนักในการเยี่ยมตอบ โดยไปแวะจ่อมที่สำนักถนนเบเกอร์เก่าของข้าพเจ้า นั่งอยู่ด้วยกันกับเขาหน้าเตาผิง สูบยาเส้นไปกล้อหนึ่งหรือสองกล้อ ส่วนโสล์มส์สาธยายการสืบสวนครั้งสุดท้ายของเขาให้ข้าพเจ้าฟัง

ถึงอย่างไรก็ดี ในไม่ช้าความเป็นไปทั้งนี้ก็เปลี่ยนไป การเยือนของโสล์มส์กลับเว้นระยะห่างออกไปเรื่อย ๆ และกินเวลาน้อยลง ส่วนการปฏิบัติกิจการงานของข้าพเจ้าก็ซุกเข้ ทำให้เป็นการยากยิ่งขึ้น ในการที่ข้าพเจ้าจะปลีกตัวไปเยี่ยมตอบเขาได้

ในระหว่างฤดูหนาวปี ๑๙๕๐-๑๙๕๑ ข้าพเจ้าไม่ได้พบปะกับเขาเลย ชั่วแต่ได้ข่าวจากหนังสือพิมพ์เท่านั้นว่าเขาออกไปอยู่ในฝรั่งเศสเกี่ยวกับคดีเรื่องหนึ่ง ส่วนข่าวคราวที่เขาบอกเล่าเองในเรื่องนี้อาศัยจดหมายสั้น ๆ จากเขาเพียงสองฉบับ ลงตำบลที่อยู่ว่านาร์บอนน์และนิมส์ตามลำดับ จุข้อความหัวนสั้น แสดงว่าเวลาของเขาเป็นที่ต้องการอย่างสำคัญในที่อื่น

ฤดูใบไม้ผลิที่เปียกชื้น ทำให้การปฏิบัติอาชีพน้อยๆ แต่เป็นล่าสันของข้าพเจ้าซุกเข้ขึ้นอีกวาระหนึ่ง จนล่วงเข้าปลายๆ เดือนเมษายนแล้ว ก็ยังไม่มีข่าวคราวจากโสล์มส์มาสักคำเดียวในเวลาหลายเดือนที่ผ่านมา ในวันที่ ๒๔ เมษายน ข้าพเจ้ากำลังร่วนวายอยู่กับการเก็บข้าวของกระจุกกระจิกจากห้องหรือของข้าพเจ้า

(ด้วยยังไม่อยู่ในฐานะจ้างเสมือนเพื่อหาความสบายได้) เพื่อนข้าพเจ้าก็เดินเข้ามา
 ข้าพเจ้าพิศวงที่ได้พบเห็นเขา ให้ข้าพเจ้ารีบออกตัวเสียด้วยว่าไม่ใช่เพราะว่า
 เขามาจนตึกตื้นปานนั้น (ข้าพเจ้าคุ้นกับการมาและการไปยามวิกาลของเขาที่อยู่แล้ว)
 แต่เพราะว่าเขามีลักษณะแปลกตาไป ดูเขาผ่ายผอมและซุบซิดผิดกว่าเคย ซึ่งเป็น
 ความผ่ายผอมและซุบเอาจริงๆ เพราะเขาเป็นคนผอมผิวเผือดอยู่แล้วตามปกติ
 ผิวพรรณของเขาในตอนนั้นซุบซิด ไม่มีน้ำหนักของสุขภาพเอาเสียเลย แถม
 ดวงตาก็ปราศจากประกายตามปกติ ชั่วแต่กลอกไปมาอย่างฝ่ามัวอยู่ในบ้า มองดู
 ลิ่งแวดล้อม (เสมือนหนึ่ง) ไม่มีจุดหมายและไม่เห็นอะไรจริงจัง

“แกลงชดช้อยใหม่ ถ้ากันจะปิดบานหน้าต่างเสีย” นี้เกือบจะเป็นคำแรก
 ที่ผ่านออกจากปากเขา ยังไม่ทันที่ข้าพเจ้าจะตอบว่าอะไรได้ เขาก็เบี่ยงตัวเลาะ
 ผนังอย่างรวดเร็วเข้าไปรั้งบานหน้าต่างปิดสนิทลงดลในลักษณะใช้ความพยายาม
 อย่างผลุนผลันทีเดียว เคะระห์ดีที่อยู่ในห้องมีตะเกียงจุดอยู่ดวงหนึ่ง อาศัย
 แสงตะเกียง ข้าพเจ้าได้เห็นห้องมืดเบ่งๆ กำลังไหลย้อยลงสู่แก้มของเขาด้วย

“มีเหตุอะไร” ข้าพเจ้าถาม

“ป็นลม” เขาควักบุหรือออกมาวนหนึ่ง พลงเอามือที่กำลังลั่นอยู่กๆ
 คลำตามกระเป๋าทาไม้ขีดไฟ ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นเขามีอาการกๆเงินๆถึงเพียงนี้เลย

“นี่แน่ะ” ข้าพเจ้าจุดบุหรือให้เขา เขาจับตามองดูข้าพเจ้าเห็นเปลวไฟที่กำลัง
 เต็มชั่วขณะหนึ่ง คงจะตระหนักชัดในความแปลกใจของข้าพเจ้าที่มีต่อความ
 ประพฤติของเขาอย่างไม่ต้องสงสัย

“กันต้องขอโทษแก่ด้วยที่มาเอาตึกตื้นปานนี้” เขาพูดพลงหงายศีรษะโดยเร็ว
 พร้อมกับสุดค้อนบุหรือเข้าอย่างซำปอด “มีลชีสวัตสันอยู่บ้านหรือเปล่า” เขากล่าวต่อ
 โดยไม่เว้นระยะให้ข้าพเจ้ารับคำขอลูกะโทษของเขาได้เต็มปากเต็มคำ ตอนนั้นเขา
 กำลังเดินไปมาอยู่แล้วโดยไม่แยแสต่อการจ้องมองของข้าพเจ้า

“ไม่อยู่ เธอไปเยี่ยมพักบ้านอื่น” ข้าพเจ้าพูด

“จริงหรือ! งั้นแกก็อยู่ตามลำพังนะสิ”

“ถูกแล้ว”

เขาหยุดเดินฉับพลันเช่นเดียวกับเมื่อตอนเริ่มต้น มองดูข้าพเจ้า และคลาย
 สีน้าลงรับกับสีหน้าข้าพเจ้า

“เออ เพื่อนยาก กันมีพันธะที่จะต้องชี้แจงต่อแกอยู่ กันไม่สงสัยเลยว่า

แกคงจะรู้สึกว่เหตุทั้งหลายทั้งปวงนี้ผิดธรรมดาตามกแน่นอน”

ข้าพเจ้ายอมรับว่ารู้สึกเช่นนั้นจริง และชวนเขานั่งหน้าเตาผิงกับข้าพเจ้ารินบรั่นดีดื่มกันถ้าทำได้ เขาพิจารณาข้อเสนอของข้าพเจ้าด้วยอาการเพ่งพินิจเสียจนดูน่าขัน ถ้าหากข้าพเจ้าไม่รู้จักเขาดีว่าเขาเป็นคนที่ไม่ปล่อยให้สิ่งเล็กๆ น้อยๆ เป็นเหตุให้เขวได้เลย ในที่สุดเขายอมตกลง โดยกำหนดเงื่อนไขว่าเขาจะต้องนั่งบนพื้น หันหลังให้เตาผิง

ในห้องนั่งเล่น เมื่อได้ชนไฟขึ้นใหม่และจัดการกับเครื่องดื่มของเราแล้ว โสล์มส์คองนั่งกับพื้นหน้าเตาผิง ส่วนข้าพเจ้านั่งเก้าอี้ทำแขน คอยให้เขาชี้แจงสนองความอยากรู้ของข้าพเจ้า

“แกเคยได้ยินชื่อศาสตราจารย์มอริอาร์ตีใหม่” เขาเอ่ยถามโดยจับเรื่องไม่อ้อมค้อม หลังจากได้จิบสุราเข้าไปสักหนึ่งหรือสองจิบแล้ว

พูดตามจริง ข้าพเจ้าเคยได้ยินมาแล้ว แต่หาได้ตอบเขาเช่นนั้นไม่ ชื่อมอริอาร์ตีเป็นชื่อที่ข้าพเจ้าเคยได้ยินเขาพิมพ์ออกมาบ้างในบางคราว เมื่อเขตกอยู่ระหว่างกำซาบของฤทธิ์ยาฉีดโคเคน เมื่อหมดฤทธิ์ยาแล้ว เขาไม่เคยเอ่ยถึงคนคนนี้เลย ข้าพเจ้าเคยคิดจะถามเขาถึงชื่อนี้และความสำคัญของชื่อที่มีต่อเขา แต่ก็มีอะไรบางอย่างในอากัปกริยาของโสล์มส์คอยขัดขวางการไต่ถามทำนองนี้ไว้เสียเท่าที่เป็นอยู่ เขาารู้ดีว่าข้าพเจ้าไม่เห็นชอบกับนิสัยอันน่ารังเกียจนี้เพียงไร ชื่อนี้จึงเป็นข้อยุ่งยากอย่างหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าไม่พึงประสงค์จะให้ทับทรวงขึ้นโดยพูดถึงความประพุดติของเขาในระหว่างที่ฤทธิ์ยายังอยู่

“ไม่เคยได้ยินเลย” ข้าพเจ้าพูด

“อ้าว นั่นแหละเป็นจอมมันสมองและสิ่งอัศจรรย์ของเรื่องเที่ยวละ!” เขาพูดอย่างขิงขัง แต่ยังหาได้เปลี่ยนท่าของเขาไม่ “มนุษย์คนนี้ครอบคลุมนกรุงลอนดอนทั้งหมด โลกตะวันตกทั้งโลกก็ได้! แต่ก็ไม่มีใครเคยได้ยินชื่อเขาเลย” ครั้นแล้วเขาก็ยังความพิศวงให้บังเกิดแก่ข้าพเจ้าด้วยการสาธยายบทเกี่ยวกับ “ศาสตราจารย์” คนนี้เป็นคั่งเป็นแคว ไม่มีเค้าว่าจะยุติ ส่วนข้าพเจ้าก็ฟังเขาด้วยความแปลกใจและตกใจระคนกันทับทวี ระหว่างที่โสล์มส์จระไนให้ข้าพเจ้าฟังถึงอัจฉริยภาพในทางชั่วร้ายของเขาและความผูกพยาบาทของเขาตามที่โสล์มส์กล่าวขาน อารามที่ลึมนึกถึงอันตรายจากปืนลม (ทั้งๆ ที่เมื่ออยู่ในห้องนั่งเล่นของข้าพเจ้า การที่จระตกเป็นเป้าของมันในยามนี้และในแสงสว่างอย่างนี้ย่อมเป็นการยาก) โสล์มส์ได้

ลูกยืนขึ้นและเริ่มเดินพล่านไปมาอีกวาระหนึ่งในระหว่างการจระไนให้ข้าพเจ้าฟังถึงเรื่องราวแห่งชีวิตการไฝ่ฝันที่โลดแล่นไปในทางต่ำช้าและน่าสยงใจทุกชนิด

เขาเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า มอริอาร์ตีถือกำเนิดมาในตระกูลที่ดีและได้รับการศึกษาอย่างดีเลิศ โดยเป็นผู้ที่ธรรมชาติประสิทธิ์ประสาทมาให้ประกอบด้วยสติปัญญาในด้านคณิตศาสตร์อย่างสำคัญ เมื่ออายุสี่สิบเอ็ดเขาได้เขียนบทนิพนธ์ไว้เรื่องหนึ่ง ว่าด้วยทฤษฎีบททวินาม ซึ่งได้รับความนิยมในยุโรปอย่างยึดเยื้อ ทั้งนี้จึงเป็นกำลังหนุนให้เขาได้รับตำแหน่งคณบดีคณิตศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยเล็กๆ แห่งหนึ่งของเรา แต่บุคคลผู้นี้มีความโหม่งน้ำทางกรรมพันธุ์ประเภทที่ชั่วร้ายที่สุดเข้ามาพัวพันกำลังสติปัญญาอันยอดเยี่ยมอย่างไม่น่าเชื่อ มิซามินาน ที่ในเมืองมหาวิทยาลัยนั้นก็มิเสียใจเกี่ยวกับตัวเขาไปในทางอัปมงคลเป็นอันมาก และผลสุดท้ายเขาก็จำต้องลาออกจากตำแหน่งลงมายังกรุงลอนดอน ซึ่งเขาได้ตั้งตนเป็นอาจารย์กวดวิชาคณิตศาสตร์คนหนึ่งในกองทัพบก

“นั่นเป็นแต่หน้าฉากเท่านั้น” โฮล์มส์พูดใส่หน้าข้าพเจ้า โดยเอามือทั้งสองข้างจับพนักเก้าอี้ของข้าพเจ้าไว้ แม้นในแสงสว่างสลัวๆ นั้น ข้าพเจ้ายังเห็นได้ว่าลูกตาของเขาไปนุ่งขึ้นในลักษณะเข้มไม่สม่ำเสมอ ต่อจากนั้นเขาก็กลับเดินพล่านตามเดิมของเขาอีก

“ตลอดเวลาหลายปีที่ล่วงไปแล้ว วัตสัน กันได้สำนึกอยู่ไม่สร้างถึงอำนาจอะไรบางอย่างเบื้องหลังอาชญากรรม อำนาจควบคุมลึกลับซึ่งบางอย่างซึ่งคอยขวางทางของกฎหมายและเป็นโล่ป้องกันความผิดอยู่ร่ำไปตลอดกาลครั้งแล้วครั้งเล่าในคดีที่ต่างประเภทกันอย่างที่สุด จะเป็นคดีฉ้อโกงก็ตาม โจรกรรมก็ตาม ฆาตกรรมก็ตาม กันได้รู้สึกว่ามีอำนาจนี้หนุนหลังอยู่เรื่อยมา และกันได้อนุมานด้วยว่า ถึงในอาชญากรรมที่ไม่ปรากฏ ซึ่งกันไม่ได้รับหรือเป็นส่วนตัว ก็มีผลกระทบของอำนาจนี้แฝงอยู่ด้วยมากเรื่อง กันได้เพียรพยายามมาแล้วหลายปีที่จะแหวกม่านกำบังอำนาจนี้เข้าไปให้ได้ ในที่สุดเวลานั้นก็มาถึง ในเมื่อกันได้รวบรวมป่านสาวไปด้วยเล่ห์กระเท่ห์พริบไหวตั้งพันอย่าง จนถึงตัวศาสตราจารย์นอกตำแหน่งมอริอาร์ตีผู้มีชื่อเสียงในทางคณิตศาสตร์นั้นได้”

“แต่โฮล์มส์เอ๋ย...”

“หมอบเป็นนโปเลียนในทางอาชญากรรมเทียวละ วัตสัน!” เมื่อเขาหมุนตัวจากที่ของเขาหน้าเตาผิงนั้น เปลวไฟเบื้องหลังประกอประกบกับลักษณะเสียงแหลม

ผิดธรรมชาติของเขาก่อให้เกิดลักษณะภาวะนำพรันฟริงที่เดียว ข้าพเจ้าสามารถเห็นได้ว่าประสาทของเขาเครียดถึงขีดสุดอยู่แล้ว “เขาเป็นผู้ประสานงานความชั่วร้ายตั้งครึ่ง ตลอดจนการเกือบทั้งหมดที่ยังไม่ถูกเปิดโปงในเมืองนี้ และในจดหมายเหตุของอาชญากรรมร่วมสมัยเที่ยวละ เขาเป็นคนฉลาด มีพรสวรรค์ เป็นปราชญ์และเป็นนักคิดที่เกี่ยวกับนามธรรมด้วย เขานิ่งเฉยๆ เหมือนแมงมุมอยู่กับใจกลางของใย แต่เขายังก็ส่งรัศมีไปนับพัน เวลาใยแต่ละสายสั้นไหว เขารู้ดีทุกที่ไป ตัวแทนของเขาอาจถูกจับถูกกักกุม และอาชญากรรมอาจถูกยับยั้ง แต่เขา เขาไม่เคยถูกแตะต้อง ขึ้นแต่ถูกสงสัยก็ไม่เคยด้วยซ้ำ!”

โดยนัยเช่นนั้นแหละ เขาได้สาธยายความเรื่องไปเป็นคั่งเป็นแคว บางทีก็ไม่สู้ปะติดปะต่อกัน และบางตอนก็ไม่รับกันตึ๊ง เขาจาระไนอาชญากรรมที่ศาสตราจารย์ริเริ่ม พูดถึงระบบคุ้มภัยที่ศาสตราจารย์ใช้ป้องกันตนจากความสงสัยหรืออันตรายใดๆ เขาพูดเป็นตุเป็นตะว่าเขาเองได้เจาะทะลวงเข้าถึงวงเขตคุ้มภัยนั้นแล้ว ทำให้ลูกสมุนของศาสตราจารย์ซึ่งรู้ถึงผลสำเร็จของเขา คอยจ้องจะเล่นงานเขาอยู่โดยวิธีใช้ปืนลม

ข้าพเจ้าฟังความสาธยายอันแปลกพิสดารนี้ด้วยความตระหนกแทบหัวใจ แต่พยายามปกปิดไว้เป็นอย่างดีที่สุด ข้าพเจ้าไม่เคยรู้เห็นเลยว่าโฮล์มส์เคยกล่าวความเท็จ ทั้งมองเพียงปราดเดียวก็ตระหนักดีว่าเรื่องที่เขาคิดนั้นไม่ใช่เรื่องตลกล้อเล่น เขาพูดในทำนองเป็นเรื่องคอขาดบาดตาย เกือบจะมีลักษณะกลัวๆ ผสมอยู่เสียด้วยซ้ำ ไม่มีมนุษยคนใดที่ข้าพเจ้าเคยได้ยินคนกล่าวขวัญถึง จะมีแบบฉบับของความโหดร้ายที่ขมเกรียมเสมอดีด้วยแบบฉบับที่โฮล์มส์ยกให้เป็นของศาสตราจารย์คนนี้เลย

การพูดเรื่อยเจื้อยทั้งนี้ไม่มีการลงเอยนอกจากขาดหายไปเอง จากวาทะเสียงแหลม โฮล์มส์ลดเสียงทีละเล็กละน้อยจนกลายเป็นเสียงพูดกระเส่าๆ และในที่สุดก็เป็นเสียงแผ่วเบาอย่างเสียงกระซิบกระซาบ ประกอบกับการลดเสียงลงนี้ ร่างของเขาซึ่งในชั้นเดิมเดินไปมาท่าทางกระปรี้กระเปร่าซึ่งซึ่ง ได้เปลี่ยนเป็นยืนพิงผนังแล้วทุ่มลงยังเก้าอี้ตัวหนึ่งอย่างสติลอย และก่อนที่ข้าพเจ้าจะ

---

* ข้อความนี้เน้นว่าลงกันไม่มากก็น้อยกับความที่วัตสันจาระไนความเห็นของโฮล์มส์เกี่ยวกับศาสตราจารย์มอร์ริอาร์ตีเท่าที่ลงไว้ในเรื่อง “ปัจฉิมปัญหา”

ล่าเหยี่ยวว่ามีอะไรเกิดขึ้น โฮล์มส์ก็หลับปุยไปเสียแล้ว

ข้าพเจ้านั่งเฝ้ายามอยู่นิ่งข้างเปลวไฟในเตาผิงที่กำลังมอด พิจารณาคุณลักษณะของเพื่อนข้าพเจ้าไปพลาง ข้าพเจ้าไม่เคยทราบเลยว่าเขาเคยตกที่หนึ่งลำบากใหญ่หลวงถึงปานนี้ แต่ข้าพเจ้าก็หาตระหนักไม่ว่ามันเป็นความลำบากชนิดใดแน่ ดูจากท่าทางการที่เขาพูด ทำให้รู้สึกเกือบจะประหนึ่งว่าเขาตกอยู่ในอำนาจของฤทธิ์ยาเสพติดอันแรงอย่างใดอย่างหนึ่งนั่นเอง

ครั้นแล้วข้าพเจ้าก็สะดุดใจคิดถึงความน่าพรั่นพรึงประการหนึ่ง นับเป็นครั้งที่สองในคืนนั้น ที่ข้าพเจ้าระลึกได้ว่ามีวาระอื่นที่ข้าพเจ้าได้ยินโฮล์มส์พูดถึงศาสตราจารย์มอร์ริอาร์ตีอีกเพียงวาระเดียว คือเมื่อเขาตกอยู่ในระหว่างกำซาบของฤทธิ์ยาเสพติดโคเคนอย่างลึกซึ้ง

ข้าพเจ้ายังกริบเข้าไปยังเก้าอี้ที่เขาห่มตัวลงหลับไหลและไม่รู้สึกตัวเพราะโรยกำลังลง เอามือเหยอเปลือกตาของเขาตรวจลูกตาดูอีกครั้งหนึ่ง แล้วจับชีพจรของเขา มันเต้นอ่อนและไม่ได้จังหวะ ข้าพเจ้านึกด้วยว่าจะเสี่ยงถอดเสื้อชั้นนอกของเขาดูรอยฉีดยาใหม่ ๆ ที่แขนเขาได้หรือไม่ แต่ก็เห็นว่าอย่าเสี่ยงกับการที่จะทำให้เขาตื่นได้จะดีกว่า

ข้าพเจ้ากลับไปนั่งเก้าอี้ของข้าพเจ้าแล้วก็เริ่มคิด ในอดีตข้าพเจ้าเคยรู้มาแล้วว่า บางทีโฮล์มส์ก็ถูก “ครอบ” ด้วยพิษสงของโคเคนนานตั้งเดือนหรือกว่านั้น โดยในระหว่างนั้นเขาต้องฉีดยาส่วนผสมโคเคนเจ็ดในร้อยเข้าตัวเองทุกวัน วันละสามครั้ง มีผู้อ่านจำนวนไม่น้อยสำคัญผิดว่าโฮล์มส์ได้ใช้มิตรภาพของเราเพื่อประโยชน์ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นหมอให้ได้มาซึ่งยาเสพติดให้โทษอันร้ายกาจนี้ เมื่อเร็ว ๆ มานี้เอง ข้าพเจ้าได้ยินเขาไขความถึงแก่อย่างนี้ด้วยซ้ำ คือความเต็มใจของข้าพเจ้าที่จะหายาเสพติดดังกล่าวให้โฮล์มส์ได้เสพนั่นแหละคือเหตุผล *ประการเดียว* ของการที่เขาทนคบหาสมาคมกับข้าพเจ้าอยู่ได้ไม่จำเป็นหรือที่ข้าพเจ้าจะเสียเวลาวิจารณ์ความพึงไม่ขึ้นอันเห็น ๆ อยู่แล้วของข้อเสนอนั้นนี้ ข้าพเจ้ากล่าวแต่เพียงว่าโฮล์มส์ไม่มีความจำเป็นเช่นนั้นเลย ในศตวรรษก่อนไม่มีตัวบทกฎหมายอันใดกำหนดไว้เลยในการที่จะป้องกันบุคคลซื้อหาโคเคนหรือฝิ่นไม่ว่าปริมาณใด ๆ ที่เขาพอใจ มันไม่ใช่ของผิดกฎหมายแต่อย่างใด เพราะฉะนั้นความไม่เต็มใจของข้าพเจ้าที่จะหาโคเคนให้เขาเสพจึงเป็นเรื่องนอกประเด็นทีเดียว อนึ่ง ถึงอย่างไรก็มีบันทึกลับอันเพียงพอบรรณอยู่แล้ว

ในที่อื่น แสดงว่าข้าพเจ้าได้เพียรพยายามสกัดกั้นนิสัยชั่วและทำลายตัวเอง
ของเขานี้ด้วยเหมือนกัน

อันที่จริงข้าพเจ้าประสบผลสำเร็จเป็นระยะ ๆ จริง ๆ หรือจะว่าไม่ใช่ข้าพเจ้า
ฝ่ายเดียวก็ไม่แปลกอะไร เพราะว่าการเกลี้ยกล่อมของข้าพเจ้าเป็นผลประจวบ
กับการที่มีคดีใหม่ ๆ เปลื้องความคิดมาถึงอยู่เรื่อย ๆ งานเป็นสิ่งที่โฮล์มส์มุ่งมัน
อยู่เสมอ ปัญหาชนิดที่ทำหายที่สุดและน่าสันทเทที่สุดเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา
ของเขา เมื่อหมกมุ่นกับธุรกิจประเภทนี้อยู่แล้ว เขาไม่จำเป็นต้องอาศัยสิ่งกระตุ้น
ประเภทชนิดใดเลย ข้าพเจ้าไม่ค่อยได้เห็นในเวลาเช่นนั้นว่าเขาจะได้ดื่มกินอะไร
นอกจากเหล้าองุ่นกับอาหาร แถมยาสูบเส้นเช็ก^๒ก่องโตอีกเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

แต่คดีที่ทำหายสติปัญญานั้นหายาก โฮล์มส์มิได้บ่นพร่ำคร่ำครวญถึงความ
อัศจรรย์ที่กลอันชาญฉลาดของชนชั้นอาชญากรอยู่เสมอ ๆ หรือหรือ “อาชญา-
กรรมอันยิ่งใหญ่ไม่มีอีกแล้วละ วัตสันเอ๋ย” เป็นคำพร่ำบ่นอย่างขมขื่นที่เขากล่าว
กับข้าพเจ้าอยู่เป็นนิจ เมื่อครั้งเรายังร่วมห้องอยู่ด้วยกันบนถนนเบเกอร์นั้น

มันอาจเป็นไปได้หรือไม่ว่า ในระหว่างความขาดแคลนการประทุษกรรม
อันยอกย้อนซ่อนเงื่อน กับการอำลาจากถนนเบเกอร์ของข้าพเจ้าเอง โฮล์มส์
ได้กลับตกเป็นเหยื่อของฤทธิ์ยาโคเคนอันชั่วร้ายอีกวาระหนึ่ง คราวนี้ถึงขั้นสุด
ที่จะแก้ไขเยียวยาทีเดียว

เว้นไว้แต่ว่าเรื่องราวอันพิลึกกึกกือที่เขาเล่าให้ข้าพเจ้าฟังจะปรากฏเป็น
ความจริงแล้ว ข้าพเจ้าก็มองไม่เห็นเหตุผลอื่นใดจะมารับกันกับความเป็นไปนี้
ได้สนิท (นอกไปจากข้อที่ว่าเขาตกอยู่ในระหว่างฤทธิ์กำซาบของโคเคนนั่นเอง)
โฮล์มส์เองก็เคยถือเป็นมติประจำใจอยู่เสมอมาว่า เมื่อเหตุที่อาจเป็นไปได้
ถูกต้องออกไปหมดแล้ว ข้อที่ยังเหลืออยู่ ถึงดูไม่น่าจะเป็นไปได้อย่างไร ก็คง
เป็นความจริง

เมื่อคิดมาถึงตอนนี้ ข้าพเจ้าได้ลุกขึ้น เคาะกลิ้งยาสูบกับแผงกันเตาฝัง
ถ่ายเก้าอี้ทิ้ง คลี่ผ้าห่มออกคลุมกายที่ปราศจากการเคลื่อนไหวของสหายข้าพเจ้า
และหรีตะเกียงลง ตั้งใจว่าจะคอยดูพฤติกรรมต่อไป

^๒ เช็ก (shag) เป็นยาสูบอย่างหนึ่งที่โฮล์มส์ชอบ และหมายถึงยาที่ผสมด้วยเหมือนกัน

ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าเวลาได้ล่วงไปประมาณสักเท่าใดในความมืดนั้น ลักซ์ไว้มองหรือสองลักซ์ไว้มองคงจะต้องล่วงไปแล้วเป็นแน่ ด้วยว่าข้าพเจ้ากำลังหลับหงออยู่คนเดียว ก็รู้สึกว้าวุ่นสับสนอย่างตัวข้าพเจ้าให้ตื่น ในช่วงขณะหนึ่งนั้น ข้าพเจ้าจำไม่ได้ว่าข้าพเจ้าอยู่ที่ไหนและมีอะไรเกิดขึ้น ครั้นแล้วข้าพเจ้าจึงสำเหนียกได้ในพริบตา และค่อยๆ ไชตะเกียงให้สว่างขึ้น

ในขณะนั้นโฮล์มส์อยู่ในท่ากำลังลุกจากที่ เขาเหลียวมองดูรอบข้างด้วยกิริยาอาการเจื่อนๆ ทำให้ข้าพเจ้าเห็นได้ว่าเขาเองก็ลืมไปแล้วเหมือนกันว่าตัวเองอยู่ที่ไหน เขาจะลืมหัดด้วยไหมหนอว่าเขามาอยู่ที่นั่นได้อย่างไร

“เหล้าอีกหนึ่งกับยาอีกกลองเป็นยังไงบ้าง วัตสัน” เขาเปิดปากท้าวอย่างไม่ตะขิดตะขวงใจต่อหน้าต่อตาข้าพเจ้า “ไม่มีอะไรจะเทียบมันได้เลยในคืนที่ชื่นฉ่ำของฤดูนี้ แกเปลี่ยตัวเข้าสู่วงแขนของมอร์เฟียสเทพเจ้าแห่งความฝันด้วยเหมือนกันหรืออย่างไร”

ข้าพเจ้าตอบว่า ดูเหมือนข้าพเจ้าก็ได้มอยหลับไปเหมือนกัน ครั้นแล้วข้าพเจ้าจึงเอ่ยถามเขาต่อไปถึงเรื่องศาสตราจารย์มอร์ริอาร์ตี

เขามองดูข้าพเจ้าด้วยสีหน้าไม่รู้วิธีไหนอึ้น

“ใครนะ”

ข้าพเจ้าพยายามอธิบายว่าเรากำลังพูดถึงสุภาพบุรุษคนนี้นักอยู่ ก่อนที่ฤทธิ์ปรันดีจะกำซาบให้เรารู้สึก โดยมีเปลวไฟในเตาผิงพลอยส่งผลผสมโรง

“เหลวไหล” เขาตอบอย่างหนักแน่น “เรากำลังพูดถึงวินจูด รีด กับเรื่องเดอะมาร์ทาร์ดอมออฟแมน ของเขาต่างหาก” ส่วนกันกำลังชักความอะไรอย่างหนึ่งเกี่ยวกับบัง-ปอลเข้าแทรก นั่นเป็นสิ่งที่สุดท้ายที่กันจำได้” เขากล่าวเสริมแล้วมองดูข้าพเจ้าเขม็ง “ถ้ากันจำได้เป็นอย่างอื่นละก็ กันอาจอนุมานได้เพียงข้อเดียวเท่านั้น ว่าปรันดีของแกมันแรงกว่าที่โรงกลั่นเขากล่าวอ้างไปเสียแล้ว”

ข้าพเจ้าขอลูกะโทษ และยอมรับเสียเองว่าความจำของข้าพเจ้าเป็นเรื่องนี้กเอาเอง พุดอะไรอีกเพียงสองสามคำ โฮล์มส์ก็กล่าวอำลาข้าพเจ้า มีโยข้าพเจ้าจะทักท้วงว่าเวลาสามนาฬิกาของรุ่งเช้านี้เป็นเวลาที่อากาศเย็นจัด เขาก็ไม่ยอมฟัง

---

^๓เรื่อง *The Martyrdom of Man* โดย Winwood Reade ดูเหมือนจะจับใจโฮล์มส์อย่างยิ่ง เขาเคยเอ่ยถึงหนังสือเล่มนี้ไว้ครั้งหนึ่งแล้วในระยะต้นๆ ของการผจญภัยร่วมกับวัตสัน

“อากาศยามดึกจะช่วยให้กันสบายดีเสียอีก เพื่อนยาก ทั้งแกก็รู้อยู่แล้วว่า ไม่มีใครหรอกที่จะมกคุ่นกับการไปมายามวิกาลของลอนดอนดีเท่ากัน ขอใจมิสซีส์วัตสันด้วยสำหรับการรับรองในเวลาค่าอันขึ้นบานวันนี้”

ข้าพเจ้ากล่าวย้าให้เขาทราบเป็นซ้ำสองว่าภริยาของข้าพเจ้าไปพักอยู่ในชนบท ทำให้เขามองดูข้าพเจ้าอย่างเข้มนวดอยู่ชั่วขณะหนึ่ง ครั้นแล้วเขาก็พยักหน้าเอ่ยตำหนิติเตียนพิษสงของบรรทัดอีกครึ่งหนึ่ง แล้วจึงออกจากบ้านข้าพเจ้าไป

ด้วยความแคลงใจอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าล้มตาลประตู่เบื้องหลังเขาแล้วจึงขึ้นบันไดสู่ห้องของข้าพเจ้าเอง และเริ่มเป่ลื่องเครื่องแต่งกาย แต่แล้วกลับเปลี่ยนใจไม่ผลัดเสื้อผ้า ทรวดกายลงนั่งในเก้าอี้ถัดเตาผิงในห้องนอน ซึ่งไฟได้ดับไปนานแล้ว โดยเอามือทั้งสองข้างเท้าเข้า

ข้าพเจ้าปรนเปรอความคิดชั่วครู่หนึ่งไปในทางที่ว่าโฮล์มส์เป็นฝ่ายถูกด้วยซ้ำ คือคิดเสียว่าเขาได้มาแวะสนทนาวิสาสะด้วยในตอนที่ ได้สูบยาเส้นกับข้าพเจ้า กล้องหนึ่งหรือสองกล้อง และดื่มสุรากล่องหรือสามอีก ส่วนการพูดคุยกันถึง ศาสตราจารย์มอริอาร์ตีคนหนึ่งนั้นก็เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้านึกเอาเอง ในเมื่อการสังสรรค์ในระหว่างเราจับอยู่แต่เรื่องอื่นทั้งสิ้น ข้อนี้จะเป็นไปได้ละหรือ ในภาวะของความอิดโรยที่เกิดแก่ข้าพเจ้าขณะนี้ ข้าพเจ้าทราบดีว่าข้าพเจ้ากำลังประสบความยุ่งยากลำบากใจในการที่จะคิดอะไรให้ปลอดโปร่ง เหมือนคนที่เพิ่งตื่นจากความฝันร้ายอันชัดเจนแจ่มกระจ่างอยู่ที่เดียว ซึ่งเมื่อเขาตื่นขึ้นแล้วก็ไม่สามารถทำให้ตนเองสำเหนียกได้ว่าตนมิได้อยู่ในขุมนรกตามความฝันนั้นเลย

ข้าพเจ้าจำเป็นต้องหาข้อพิสูจน์ที่สัมผัสได้ดีกว่านี้ จึงถือตะเกียงย่องลงบันไดกลับลงไปอีก ถ้าฉวยสาวใช้เกิดตื่นลุกออกมานอกห้องเห็นข้าพเจ้าเข้าในขณะนั้น ข้าพเจ้าคงเป็นภาพแปลกตาที่จะได้พบเห็นทีเดียว ภาพของคนในวัยกลางคน ไม่สวมรองเท้า ทั้งปลดตุ้มคอเสื้อ แล้วค่อยๆ ย่องลงบันไดบ้านตัวเอง ด้วยลักษณะยุ่งยากใจปรากฏอยู่ในหน้าของตนเช่นนั้น!

ข้าพเจ้าก้าวเข้าสู่ห้องหรืออันเป็นฉากเริ่มต้นของภาวะเพื่อฝันนี้ หากว่ามันเป็นภาวะเพื่อฝันจริงเช่นนั้นละก็ ต่อจากนั้นข้าพเจ้าได้ตรวจดูบานหน้าต่าง มันปิดสนิทลั่นดาลแน่นแนลละ แต่ใครเล่าเป็นคนปิด โฮล์มส์ดังที่ข้าพเจ้าจำได้หรือตัวข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าลงนั่งในเก้าอี้ตัวที่ใช้นั่งหรือกับคนใช้ แล้วข้าพเจ้าก็พยายามย้อนนึกถึงรายละเอียดทุกข้อของการสนทนาตามที่จำได้ โดยทำอย่างดี

ในระหว่างที่ข้าพเจ้าอยู่มาแต่ก่อนไม่ปรากฏว่าได้ติดไว้ ข้าพเจ้าจับตาดูอย่างตะลึงงันดูถูกต้องอยู่กับที่ เขาปฏิบัติกรลั่นดาลและกุญแจตลอดแล้วยังไม่พอ แถมยังเอาหูแนบกับประตูฟังอะไรก็ไม่รู้ ในที่สุดจึงยึดตัวหันมาทางข้าพเจ้า พร้อมกับยื่นมือรับรอง

“ยกโทษให้กันเถิดในการที่ส่งสัยแก่ วัตสัน” เขาพูดพร้อมกับยิ้ม ซึ่งก็ดูเป็นยิ้มอย่างที่เขาเคยยิ้มนั่นแหละ “แต่กันจำเป็นจะต้องให้แน่ใจ พวกเขาจะไม่ยอมหยุดระงับการกระทำของเขาเลย”

“พวกศาสตราจารย์นะรี”

“พวกนั้นแหละ”

เขานำข้าพเจ้าเข้าไปข้างในห้อง และเชื้อเชิญให้ข้าพเจ้าดื่มชา ซึ่งเห็นได้ว่าเขาดื่มเอง โดยใช้ตะเกียงพุทดลงเคมีนั้นเองต่างเตาต้มในท่ามกลางเครื่องมือเคมีบนโต๊ะไม้สน ข้าพเจ้าตอบสนองศรัทธา และลงนั่งเหลียวมองดูรอบข้างในขณะที่โฮล์มส์จัดแจงชงน้ำชา สถานที่นั้นคงไม่ผิดอะไรกันกับเมื่อครั้งข้าพเจ้าอยู่ร่วมกับเขามากนัก คงปราศจากความเป็นระเบียบอย่างที่เคยเป็นอยู่เสมอมานั้นแหละ แต่บานหน้าต่างและหน้าต่างปิดสนิทลั่นดาล ส่วนตัวบานหน้าต่างนั้นก็ไม่ใช่ออย่างที่ข้าพเจ้าเคยคุ้น มันเป็นของใหม่ ประกอบด้วยเหล็กทึบเท่าที่ข้าพเจ้าพอจะวินิจฉัยได้ สิ่งเหล่านี้และกุญแจเยาะเย้ยที่ประตูเป็นสัญญาณของการเปลี่ยนแปลงเพียงส่วนเดียวเท่านั้นที่อาจเห็นได้

“เอ้า ของแก เพื่อนยาก”

จากเก้าอี้ของเขาริมเตาผิง โฮล์มส์ได้ยื่นแขนส่งถ้วยน้ำชาให้ข้าพเจ้า เขายังสวมเสื้อคลุมแต่งตัวอยู่ (ตัวสีตุ่นนั่นแหละ) ขณะที่เขาเอื้อมมือเหยียดแขนตรงมาจากข้าพเจ้า แขนลู่ๆ ของเขาโผล่ออกให้เห็นถนัดตา

มันเป็นสมรรถภูมิที่พูนไปด้วยรอยทึมแห่งทั่วทั้งแขนทีเดียว

ข้าพเจ้าต้องของดบรรยายการลั่นสนหนอันปวดร้าวที่ดำเนินไปในครั้งนั้นทั้งหมด เพราะเนื้อหาของมันเกือบจะไม่มีอะไรเป็นขึ้นเป็นอัน และรังแต่จะประทับรอยมลทินอันไม่สมควรให้แก่ความทรงจำเกี่ยวกับบุรุษผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่ง หากข้าพเจ้าจะเล่าถึงผลลัพธ์ที่ยาเสฟติดอันเป็นพิษร้ายกาจนั้นบดลั่นให้เกิดแก่ภูมิปัญญาของเขาเป็นประการใด

ต่อมาอีกหนึ่งชั่วโมง ข้าพเจ้าก็อำลาจากถนนเบเกอร์ การส่งตัวข้าพเจ้า

ออกสู่โลกภายนอกคงเป็นไปด้วยความระแวงระวังอย่างพิโยกพิเณนเกือบจะพอกันกับเมื่อตอนรับตัวข้าพเจ้าเข้าไปที่เดียว เมื่อเรียกรถเข้าได้คันหนึ่งแล้ว ข้าพเจ้าขึ้นนั่งกลับไปบ้าน

ณ ที่นั้น ทั้งๆที่ยังคงมีเงงเพราะความตกใจในความเสื่อมโทรมทางสติปัญญาของเขาถึงปานนั้น ข้าพเจ้ายังได้ประสบกับความแปลกใจอันไม่เป็นที่น่ายินดีสมทบอีก ด้วยเมื่อข้าพเจ้าก้าวเท้าเข้าไปในบ้าน สาวใช้ได้แจ้งให้ข้าพเจ้าทราบว่า มีสุภาพบุรุษคนหนึ่งคอยพบข้าพเจ้าอยู่

“เธอไม่ได้บอกสุภาพบุรุษคนนั้นหรือว่า เขานี้หมอคัลลิ่งเวิร์ททำหน้าที่แทนฉัน”

“บอกแล้วเจ้าค่ะ” สาวใช้ตอบ ออกอาการไม่สู้สบายใจ “แต่สุภาพบุรุษยี่นยันจะพบพระเดชพระคุณเป็นส่วนตัวเจ้าค่ะ ดิฉันไม่อยากจะปิดประตูขับเขาก็เลยให้เขาคอยอยู่ในห้องหรือเจ้าค่ะ”

อย่างนี้ออกจะมากไปจริง ๆ ข้าพเจ้านึกในใจด้วยความขัดเคือง และขยับปากจะพูดตั้งนั้นออกไปอยู่แล้ว ก็พอดีสาวใช้ยื่นถาดในมือให้ข้าพเจ้าด้วยกิริยาเชื่องๆ

“นี่เจ้าค่ะ นามบัตรของสุภาพบุรุษ”

ข้าพเจ้าหยิบนามบัตรสีขาวยื่นพลิกดูไปมาด้วยความสยิวกายและสายเลือดก็เย็นเฉียบดั่งน้ำแข็ง ชื่อที่ปรากฏอยู่ในนามบัตรนั้นคือชื่อของศาสตราจารย์มอริอาร์ตี

ที่นี้กลับถูกบันทึกเอาไว้ว่ามีอันเป็นไปให้เห็นปานนี้ทีเดียวหนอ!

“ใครนั่น” เสียงโฮล์มส์ร้องถามดังมาจากอีกฟากหนึ่งของประตูเมื่อข้าพเจ้าให้เสียงเคาะ “มอร์ริอาร์ตี้ใช่หรือไม่”

“กันเอง วัตสัน กันคือวัตสัน” ข้าพเจ้าตอบ และเมื่อข้าพเจ้าได้พูดย้ายออกไปดังนี้เป็นหลายครั้งแล้ว ในที่สุดเขาก็ยอมเปิดประตูเพียงชั่วแว่มๆ และมองดูข้าพเจ้าด้วยสายตาแปลกประหลาดทางช่องประตู

“เห็นไหมว่ามีแต่กันคนเดียวเท่านั้นแหละ โฮล์มส์ ให้กันเข้าไปเถิด”

“อย่าเพิ่งรีบนัก” เขาใช้เท้ายันฐานประตูไว้ “เกอาจะเป็นเจ้าตัวเขาปลอมแปลงมาก็ได้ พิสูจน์มาก่อนว่าแกคือวัตสันตัวจริง”

“พิสูจน์ยังงั้น” ข้าพเจ้าพูดเสียงกระเส่า เพราะไม่มีแนวความคิดอะไรเลยจริงๆ ว่าจะต้องทำอย่างไรบ้างจึงจะให้เขาพอใจในการแสดงลักษณะของข้าพเจ้าได้

เขาใช้เวลาคิดอยู่ครู่หนึ่ง

“กันเก็บยาสูบของกันไว้ที่ไหน” เขาพูดโพล่งออกมาอย่างไม่มีปี่มีขลุ่ย

“ในปลายรองเท้าตะเปออร์เซียของแกนั่นแหละ”

คำตอบนี้ซึ่งข้าพเจ้าได้ตอบไปอย่างทันควัน ดูเหมือนจะทำให้ความสงสัยของเขาเบนไปบ้าง เพราะเขาลดเสียงที่พูดต่อไปให้อ่อนลงเล็กน้อย

“และสรรพจดหมายติดต่อกันล่ะ”

“ตรึงติดกับกรอบเตาผิงด้วยมีดพก”

เขาส่งเสียงแสดงการยอมรับ

“แล้วก็คำแรกที่กันเคยพูดกับแกว่าอะไร”

“ผมมองเห็นนออยู่ว่าคุณเคยไปอยู่ออฟฟานิสถานมา” เพื่อเห็นแก่สวรรค์โฮล์มส์ ได้โปรดเถิด!” ข้าพเจ้าวิงวอน

“เออะ แกเข้ามาได้” เขาตอบเมื่อเกิดความพึงพอใจในที่สุด แล้วถอนเท้าออกจากฐานประตู ค่อยๆ แฉมประตูให้กว้าง พร้อมกับดึงตัวข้าพเจ้าเข้าไปอย่างแรง ในทันทีที่ข้าพเจ้าล้วงพันธบัตรประตูเข้าไปอยู่ในห้อง เขาก็ปิดประตูไว้เบื้องหลังข้าพเจ้า ลั่นดาลหลายต่อหลายแห่ง แฉมลั่นกุญแจด้วยทุกแห่ง ซึ่ง

ที่สุดเท่าที่ทำได้ ให้ตัวเองเป็นเสมือนหนึ่งโฮล์มส์กำลังซักไซ้ฟังคำให้การของ เจ้าทุกข์คนหนึ่งในห้องรับแขกของเราในถนนเบเกอร์กระนั้น ผลความเป็นไปหาก มีใครบังเอิญมาได้ยินได้ฟังคงเป็นสิ่งชวนขันพิลึก คนในวัยกลางคนผู้หนึ่ง ไม่สวมรองเท้า กำลังนั่งในห้องหรือโดยลำพังตนข้างแสงตะเกียงดวงเดียวและ กำลังพูดกับตัวเอง เพราะข้าพเจ้ารู้สึกเป็นการจำเป็นที่จะต้องสอดแทรกการ ซักถามเป็นระยะๆ ตามจังหวะ (อย่างที่โฮล์มส์ปฏิบัติเป็นนิจ) เกี่ยวกับคำให้การ ของข้าพเจ้าเองนี้ด้วย (อย่างนี้จะไม่เป็นภาพชวนขันอย่างไรไหว)

“แก (หมายถึงตัวข้าพเจ้าเอง) คิดถึงคำพูดหรือการกระทำอันใดของคนนั้น ไปได้บ้าง ที่แกระลึกได้ถนัดชัดแจ้งว่าเป็นข้อที่ปรากฏดำเนินอยู่ก่อนระยะที่ทั้งแก และคนนั้นตื่นจากความหลับ แล้วเขาพูดถึงบริบทที่แกกับเขาได้ตีความด้วยกัน”

“ไม่มี กันไม่ดีกว่ามี แต่ประเดี๋ยวก่อน กันจำอะไรบางสิ่งบางอย่างได้อยู่ จริงๆ!”

“วิเศษ วัตสัน วิเศษ!” ถ้อยคำที่คั่นหูข้าพเจ้าดังขึ้นอีกวาระหนึ่ง เว้นแต่ คราวนี้มันเป็นเรื่องของข้าพเจ้าเองที่พูดถ้อยคำนี้

“เขาถามกันตั้งแต่แรกเข้ามาในห้องหรือนี้ว่าแม่หรืออยู่ที่ไหน กันบอกเขาว่า เธอไปเยี่ยมพักบ้านอื่น เราจึงอยู่กันตามลำพังที่เดียว ครั้นต่อมาภายหลังคือ หลังจากการรับหลับที่เราทั้งสองต่างคนต่างเคลิ้มในเก้าอี้ของเรา เขาก็เตรียมตัว จะอำลา และเขาได้ขอร้องให้กันขบใจเธอแทนเขาด้วย ในกาที่ทำให้คำคั้นนั้น เป็นคำคั้นที่ชวนบานที่เดียว กันจึงบอกเขาไปอีกที่ว่าเธอไม่อยู่บ้าน อันนี้ทำให้ เขาเอะใจอยู่ เขาจำความที่กันพูดไว้แต่ต้นไม่ได้เอาเลย”

“แกแน่ใจหรือว่าแกได้พูดความข้อนั้นไว้แต่ต้นจริง”

“อ้อ แน่ กันแน่ใจทีเดียว” ข้าพเจ้าตอบ ออกนึกจุ่นต่อคำถามอยู่ตึงตึงๆ

“เมื่อเช่นนั้น โดยที่เราได้ยอมรับผลที่มันทำให้เกิดความครึกครื้นตึงตึงเนื้อ ตึงตัวกันอยู่แล้ว มันจะมีอาจเป็นไปได้เที่ยวหรือว่า เขาลืม คือลืมเอาดีๆว่าแก ไปได้บอกความข้อนั้นไว้ก่อนแล้ว ว่าที่แท้ในเวลานั้นเขาไม่ได้ยกเอาข้อนั้นเป็น เหตุผลอธิบายเรื่องราวด้วยตัวเขาเองหรือ”

“จริง แต่ไม่เอาละ พอกันที! เราทั้งสองต่างมีอาการเมาสุราเมื่อไหนไร กันเล่า!”

ข้าพเจ้าลุกยืนขึ้นด้วยความรู้สึกเดือดดาลใจ ฉวยได้ตะเกียงออกเดิน

กลับไปยังห้องนั่งเล่นอีก โดยประสงค์จะฟังเสียงของข้าพเจ้าเองไว้เบื้องหลัง เมื่อรูตมานในห้องนั่งเล่นให้เปิดออก ข้าพเจ้ารู้สึกว่อกอีกไม่ช้าก็คงจะต้องเป็นเวลารุ่งสางแน่นอน เมื่อตอนโฮล์มส์แรกปรากฏตัวนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกอึดโรยอยู่แล้ว บัดนี้ข้าพเจ้ารู้สึกเหมือนว่าไต่โรยแรงลงไปสิ้น

แต่เขามาปรากฏตัวจริงละหรือ (หรือว่ามันเป็นแต่ภาพหลอนเท่านั้น)

ข้อนี้ยังเป็นความนึกคิดที่บ้าหนักขึ้นไปอีก ข้าพเจ้าถึงแก่สาปแช่งตัวเองทีเดียวที่ปล่อยให้ความคิดชนิดนี้ผุดขึ้นมาได้แม้ในชอกมุ่มลับของสมอง ข้าพเจ้าหันกลับจากหน้าต่างซึ่งมีแสงสางเริ่มเบิกขึ้นแล้วว่ำไร

เขามาปรากฏตัวจริงแน่ละ

และนี่เป็นข้อหนึ่งที่มีสิ่งพิสุจน์อันแน่ชัดปรากฏให้เห็นอยู่ตาตา

แก้วปรีดีที่ใช้แล้วสองแก้วยังวางอยู่ ณ ที่ที่โฮล์มส์และข้าพเจ้าวางทิ้งไว้ตรงนั้นเอง

* * *

ข้าพเจ้าลืมตาตื่นในเช้าวันรุ่งขึ้น หรือในเช้าวันเดียวกันนั้นมากกว่า รู้สึกตัวนอนอยู่ในเตียงนอนของข้าพเจ้าเอง ซึ่งข้าพเจ้าคงจะทิ้งตัวลงนอนทั้งที่ยังไม่ได้ผลัดเสื้อผ้าในตอนใดตอนหนึ่งระหว่างการคิดทบทวนอันไร้ผลในคืนก่อน ในบ้านมีการตระเตรียมเพื่อวันใหม่พร้อมแล้ว ข้าพเจ้าจึงลุกขึ้นด้วยความตั้งใจที่จะเริ่มวันใหม่อย่างขึ้นบาน และอยากเห็นว่าผลของวันนั้นจะเป็นประการใด

เมื่อได้ผลัดเปลี่ยนเสื้อผ้าและเสร็จกิจการโกนแต่งหนวดเคราแล้ว ข้าพเจ้าจึงลงสู่ชั้นล่างเพื่อกินมื้อเช้า แม้แต่หนังสือพิมพ์ก็ไม่พอที่จะระงับความวอกแวกของข้าพเจ้าได้ จิตใจของข้าพเจ้ามันล่องลอยไปอยู่ที่อื่นเสียแล้ว ตอนนั้นข้าพเจ้านึกได้ว่า เมื่อคืนก่อนข้าพเจ้าได้จับชีพจรโฮล์มส์และตรวจลูกตาของเขาดู แต่คำถามอันเดียวกันก็หวนกลับมาถึงข้าพเจ้าอีกวาระหนึ่ง คือว่าข้าพเจ้าได้ทำเช่นนั้นจริงหรือ หรือว่านี่ก็เป็นส่วนหนึ่งของความฝันด้วยเหมือนกัน

ปัญหาข้อนี้ยังความรู้สึกเป็นบ้าเป็นหลังให้เกิดขึ้นจนเหลือที่จะทนอยู่ได้ ข้าพเจ้าจึงรีบกินมื้อเช้าให้เสร็จโดยเร็วแล้วออกไปหาคัลลิ่งเวิร์ท ถามเขาว่าเช้าวันนั้นเขาจะรับหน้าที่แทนข้าพเจ้าสักเวลาหนึ่งจะได้หรือไม่ เขาก็ยินดีที่จะสนอง